

МЭКЪУОГЪУМ и 12-р — УРЫСЫЕМ и МАФ

Адыгэ Республикэм щыпсэхуэу лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Къэралыгъо мэфэклым — Урысыем и Мафэ фэшI тышгүфэгүшIо!

Мы мэфэклым шхъафитныгъэм, зыкыныгъэм, зэкъотныгъэм, уи Родинэ шIу зэрэплъэгъун фаем ятамыгъэу цыт. Хэгъэгур нахъ лъэш, нахъ пытэ шIыгъэным кIуачIэу ялэр зэкIэ езыхьылIэным, уасэу ащ дунаим къыщыфашIырэм зыкъегъэлэтыгъэным фэхъазырхэр ащ зэрэпхых.

Урысыем щыпсэхуэу цIыф лъэпкъыбэмэ ялIэ-ужэхэм ягушхъэлэжэ бай зэрэзIэнахырэм, цIыф-фыгъэ шIэпхъэ лъагъэхэм ахэр зэрарыгуазэхэрэм яшIуагъэкIэ неущрэ мафэр нахъышIу хъунэу тыгузгъэн, экономикэ, социальнэ реформэхэр, социальнэ лъэныкъом тегъэпсыхъэгъэ къэралыгъо политикэр щыIэныгъэм нахъ чанэу щыпхырыт-щынхэ тэлъэкIы.

ТкIуачIэ зэдэтхьылIэмэ, демократическэ тегIоныгъэу тилэхэр къэтыхъумэн, ти Хэгъэгур гупсэ нахъ пытэ хъунымкIэ лъэбэкIуагъэхэр тилын зэрэтлэкIыщтым тицыхъэ телъ.

Псауныгъэ пытэ, насып, цыIэкIэшIу шIуи-Iэнэу, мамырэу шIуиуэу, шIуиуэхъэлхэр зэкIэ къыжгъудэхъунэу шIуфэтIо!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ипшъэралхэр
зыгъэцэкIэу КЪУМПЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет —
Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

Хэдзынхэр щынэгъончъэу зэхашщэщтых

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъ.

ЩынэгъончъэнымкIэ федеральнэ къулыкъум иорганхэм япашцэхэм я Советэу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щызэхашагъэм изэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкIуагъ. Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм ыкIи УФ-м и Президент яхэдзынхуэу къэблагъэхэрэр щынэгъончъэным ишапхъэхэм адиштэу зэхэцэгъэнхэм, ащкIэ ФСБ-мрэ правэухъумэкIо органхэмрэ анахъэу аналэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэм, язэпхыныгъэ гъэпытэгъэным, нэмыкI Ioфыгъохэм къэзэрэ-угъоигъэхэр атегушылагъэх.

гъу къэтшыгъэ Советым итхьаматэу, ФСБ-м и ГъэIорышIапIэу Ростов хэкум щылэм ипашцэу, генерал-майорэу Павел Солодковым. Арэу щыт нахъ мышIэми, лъэпкъ ыкIи дин зэгурьIоныгъэр зэщызыгъакъо зышIоигъо кIуачIэхэри зэрэщылэхэм игугъу къышIыгъ, ахэм апэшIуеклогъэным пае профилактическэ Ioфтхьабзэхэр зэхэцэгъэнхэм ыкIи а пстэури гъэцэкIагъэ зэрэхъурэм правэухъумэкIо органхэм аналэ тырагъэтынэу закыфигъэзагъ. Террористическэ организациехуэ Темыр Кавказым итхэм лъэбэкъоу ашIырэ пэпчэ гъунэ алъыфыгъэныр, щынэгъончъэным ылъэныкъокIэ субъектхэм яIoфхэм язытет зэхьокIыныгъэу фэхъухэрэм япхыгъэу къэбархэр регионхэм япашцэхэм, УФ-м и Президент и Полномочнэ лIыкIоу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щылэм, къэралыгъо хэбзэ органхэм псын-кIэу алъыгъэлэсыгъэныр пшъэ-рылъ шхъалэхэм зэрэщыщыр Павел Солодковым къыIуагъ.

ЗытегушыIэгъэхэ Ioфыгъохэм япхыгъэу зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм унэшъо гъэнэфагъэхэр ашIыгъэх, ахэр регионхэм зэрагъэ-цакIэрэм тапэкIэ лъыплъэнхуэ зэдаштагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

ЛэшIэгъуныкъо гъогу

ЗэIухыгъэ акционер обществэу «Адыггаз» зыфиIорэм имэфэкIышхуагъ — ыныбжэ илъэс 50 хъугъэ. Ащ фэгъэхьыгъэ торжественнэ зэхэхъэ тыгъуасэ АР-м и Къэралыгъо филармоние къыIуагъ. Ioфтхьабзэм хэлэжъагъэх гъэцэкIэкIо хабзэм илIыкIохэр, предприятием илъэс пчъагъэрэ Ioф щызышIагъэхэр ыкIи джырэ уахтэ газ хъызмэтым хэтхэр.

АР-м и Лышхъэ ыцIэкIэ Премьер-министрэм игуадзэу Алексей Петрусенкэр зимэфэкI хэзыгъэуэфыкIыхэрэм къафэгүшIуагъ. Тиэкономикэ ыкIи цIыфхэм ясоциальнэ щыIакIэ газ хъызмэтым бэкIэ зэрелъытыгъэр, илъэс 50-м къыкIоцI гъэхъэгъэшIухэр ышIыгъэ «Адыггазым» Ioф зэришIагъэр, проценти 100-м

нэсэу республикэм щыпсэхуэрэм газыр ялэ зэрэ-хъугъэр ащ ипсалъэ щы-хигъэуэфыкIыгъ.

Нэужым «Газпром межрегионгаз Майкоп» ыкIи «Адыггаз» зыфиIохэрэм ягенеральнэ директорэу Сергей Колесниченкэм Рэзэныгъэ тхылъ Алексей Петрусенкэм ритыжыгъ. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм газ промышленностымкIэ изаслуженнэ IoфышIэ хъугъэхэми Премьер-министрэм игуадзэ афэгүшIуагъ.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор Федорко газ хъызмэтым хэтхэм яIoф-шIэн уасэ фишIыгъэ, къэ-зэрэуэгъоигъэхэм гушыIэ фабэхэр къафиIуагъ. Къэ-зылэжыгъэхэм щытхуэ тхылъхэр аритыжыгъэх.

IЭШЪЫНЭ Сусан.

Джащ фэдэу гъэцэкIэкIо хэбзэ органхэм ягъусэхуэу хэдзыпIэ участкэхэм, цIыфхэр бэу зыщызэрэ-угъоирэ чIылIэхэм террористическэ актхэр къащымыхъунхэм аналэ тырагъэтыным мэхъанэшхо зэриIэр къаIуагъ. Хэдзынхэм ялъэ-хъан тишъолъыр хэхъэрэ субъектхэм зэмызэгъыныгъэ, лъэпкъ ыкIи дин зэгурьIоныгъэу къарымы-тэджэныр, тикъэралыгъо законо-дательствэ диштэу кампаниер зэ-хэцэгъэныр пшъэрылъ шхъа-Iэхэм ащыщэу къагъэнэфагъ.

Нэужым гушыIэ зэрэтыгъэу Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ипшъэралхэр зыгъэцэкIэрэ Къумпыл Муратэ тиеспубликэ къэклогъэ хьакIэхэм шIуфэс гушыIэхэмкIэ закыфигъэзагъ, мыщ фэдэ мэхъанэшхо зылэ Ioф-тхьабзэр Мыекъуапэ щызэхашцэ-нэу зэрэрахъухъагъэм фэшI зэра-фэрэзэр къариIуагъ. Мы аужырэ илъэс заулэм къыкIоцI респу-бликэм иэкономикэ хэхъоныгъэу ышIыгъэхэм, инвестиционнэ про-ектэу щыIэныгъэм щыпхыра-щыхэрэм, бизнес цIыкIумрэ гуры-

тымрэ зыгъэушъомбгъугъэнымкIэ гъэхъагъэу щылэхэм кIэкIэу ар къащыуцугъ. Анахъ шхъалэу къыхигъэщыгъэхэм ащыщых фе-деральнэ гупчэм Адыгеим къы-фитIупщырэ дотациехэр нахъ макIэ ашIын зэралъэкIыгъэр, бюджетым хэпшIыкIэу зэрэхэ-хъуагъэр. Хэдзынхуэу къэблагъэ-хэрэр щынэгъончъэным ишап-хъэхэм адиштэхуэу зэхэцэгъэнхэм Адыгеир зэрэфэхъазырыр, ащкIэ амалэу ыкIи кIуачIэу алэкIэлъыр зэрагъэфедэщыр Къумпыл Му-ратэ къыIуагъ. Непэрэ зэхэсыгъом унашъоу шашIыхэрэр зэкIэ гъэ-цэкIагъэ зэрэхъуштым ицыхъэ зэ-рэтелъыр къыIуагъ.

Президент ыкIи парламент хэ-дзынхэм ялъэхъан Къыблэ фе-деральнэ шъолъырым хэхъэрэ субъектхэм рэхъатныгъэу зэра-рылъыр къыIуагъ ыпшъэкIэ зигу-

Адыгэ Республикэм и Лышхъэрэ Адыгэ Республикэм ими-нистрэхэм я Кабинетрэ лъэшэу гухэкI ашыхъоу Адыгэ Респу-бликэм и Лышхъэ иIэпыIэгъоу Цэй Заирэ Алым ыпхъум фэтхъа-усыхэхэ янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэрэ гуетыныгъэ фыраIу Иоф зэрашIагъэм, цыфхэм социальнэ IэпыIэгъу ятыгъэным ипрограммэ игъэцкIэн гъэ-хъагъэхэр зэрэщашыгъэхэм апае ыкIи социальнэ ИофышIэм и Мафэ фэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхылъ афагъэшъошагъ:

— **Гъыдзэ Еленэ Николай ыпхъум**, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо учреждениеу «Цыфхэм ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр гъэцкIэгъэнхэмкIэ Кошхъэблэ гупчэр» зыфиIорэм идиректор игуадзэ;

— **Остапенко Наталья Виктор ыпхъум**, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо учреждениеу «Цыфхэм ясоциальнэ фэIо-фашIэхэр гъэцкIэгъэнхэмкIэ Кошхъэблэ гупчэр» зыфиIорэм июрисконсулт;

— **Столярова Верэ Василий ыпхъум**, АР-м и Къэралыгъо учреждениеу «Къалэу Мыекъяуапэ щыпсэурэ цыфхэм социальнэ лъэныкъомкIэ яфэIо-фашIэхэм ягъэцкIэн фэгъэзэгъэ Гупчэр» зыфиIорэм исоциальнэ ИофышI;

— **Хаджинова Верэ Владимир ыпхъум**, АР-м и Къэралыгъо учреждениеу «Къалэу Мыекъяуапэ щыпсэурэ цыфхэм социальнэ лъэныкъомкIэ яфэIо-фашIэхэм ягъэцкIэн фэгъэзэгъэ Гупчэр» зыфиIорэм идиректор игуадзэ;

— **Хэкужэ Аслъан Амэрзан ыкъом**, ИофшIэнымрэ цыфхэр социальнэ ухъумгъэнхэмрэкIэ ГъэIорышIапIэу Тэхьутэмыкъое районым щыIэм ИофшIэнымкIэ иведущэ специалист-эксперт.

Лагерьхэм яIофшIэн рагъэжъагъ

Мыекъяуапэ игурыт еджэ-пIэ 24-мэ мафэрэ кIэлэ-еджакIохэм зызыщагъэпсэ-фышт гъэмэфэ лагерьхэр мэкъуогъум и 7-м къа-щызэIуахыгъэх. Ахэм мэкъуогъум и 28-м нэс Иоф ашIэшт.

Гъэмэфэ зыгъэпсэфы-гъом кIэлэцIыкIухэр фэчэф-

хэу пэгъокIых. Зэрэрахъу-хъагъэмкIэ, нэбгырэ 2200-м ехъурэмэ зарагъэгъэпсэ-фышт.

Мыекъяуапэ къэлэ админи-страцием гъэсэныгъэмкIэ и Комитет къызэрэщытаIуа-гъэмкIэ, зыгъэпсэфыгъо уах-тэр кIэлэцIыкIухэм чэфэу агъэклоным пае культурнэ

ыкIи джэгун программэ гъэшIэгъон афызэхъагъэу-цагъ. МэфэкI Иофтхъа-бзэхэм яхэгъэунэфыкIын, спорт зэнэкъокIухэр, кон-цертхэр, практическэ Иоф-шIэнхэр, психологическэ зэдэгущыIэгъухэр програм-мэм къыхеубыгъэх.

Экологхэр езэгъыхэрэп

Адыгеим и Правитель-ствэ зычIэт Унэм ыпа-шъхэ емызэгъ зэхъхэ мэкъуогъум и 6-м шыкIуагъ. Псэушъхэхэм якъэушъхэм ыкIи гъэсэныгъэ тедзэм исистемэ къэгъэнжыгъэ-ным ар афэгъэхыгъагъ. Къэуцугъэ Иофгъом емы-зэгъырэ нэбгырэ 50 фэдиз къэзэрэуэгъоигъагъ. «Юн-натхэм ястанцие ичIыгу Адыгеим ищIыфхэм ыкIи икIэлэцIыкIухэм яй!», «Псэ-ушъхэхэм жъалымыгъэ зэрадызрахъэрэм тыпэу-цужы!» зыфиIохэрэр, нэ-мыкIхэри зытетхэгъэ ло-зунгхэр ахэм алыгъыгъэх.

Чыопсыр къэушъхэмгъэ-нымкIэ Урысые обществэм и Мыекъяуапэ къэлэ общест-веннэ организацие Иоф-тхъабзэм кIэщакIо фэхъугъ. Ащ гоуцауагъэх ЛДПР-м, КПРФ-м, славянхэм я Союз ялыкIохэр. Ахэм зэралгы-тэрэмкIэ, Адыгеим и Прави-тельство гъэсэныгъэ тедзэм иучреждениехэр зэхигъэ-кIынхэ, ащ дакIоу, экологи-биологическэ ыкIи техниче-скэ творчествэм ягупчэхэр профессиональнэ лицееу N 3-р зыдэшIыгъэ шагу-мыгъэкошынхэ гухэлъ иIэу ары.

Ащ фэдэ гупчэхэр зэхъагъэ-кIынхэу, ячIыгуи, ямылгъ-

куи инвесторхэм арашэн-хэу республикэм и Прави-тельствэ гухэлъ зэрымIэр АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэ-ныгъэмрэкIэ иминистрэу Беданыкъо Рэмзанэ жур-налистхэм ыкIи къэзэрэу-гъоигъэхэм къариIуагъ.

Гъэсэныгъэ тедзэм иси-стемэ нахь зырагъэушъом-бгъун гухэлъ зэрIэр мини-стрэм хигъэунэфыкIыгъ. Ау зэхъокIыныгъэу фэхъуштыр зэхэт республикэ гупчэм зы директор зериIэщтыр, адрэ гупчэхэм япашэхэр ащ зэ-ригодзэщтыр ары. Респуб-ликэ программэр аштэфэ-кIэ, ябюджет зышт.

ГъэрекIорэм нахь макI

Статистикэм къызэрэитыгъэм-кIэ, тызыхэт илъэсым иапэрэ мэ-зиплI Адыгэ Республикэм зычIэ-сыхэрэ унэ квадратнэ метрэ мин 30 Iэпэ-цыпэ щатыгъ. Ау ар гъэ-рекIо джащ фэдэ ипIалгъэ ехъулIэу атыгъагъэм нахь макI. 2011-рэ илъэсым иапэрэ мэзиплI квадратнэ метрэ мин 44-рэ тиреспубликэ щатыгъагъ ыкIи илъэсым ыкIэхэм яхъулIэу пчъагъэр квадратнэ мет-рэ мини 135-м нэсыгъагъ.

УнакIэхэу псэолгъэшI органи-зациехэм ащэхэрэмрэ зычIэ-сыгъэхэ унэхэу цыфхэм ащэ-хэрэмрэ язы квадратнэ метрэ уасэу иIэр тызыхэт илъэсым иапэ-рэ квартал дэхэклаеу зэтекIы-щтыгъэ. УнакIэхэм язы квадрат-нэ метрэ сомэ мин 25,6-м шIо-мыкIыштыгъэмэ, ыпэкIэ зычIэ-

сыгъэхэ унэхэм язы квадрат-нэ метрэ уасэу иIэр сомэ мин 27,3-м нэсыщтыгъ.

Статистикэм зэфэхьысыжъхэр ешIых нахь мышIэми, ащ къыкIы-рэп къэтIогъэ квадратнэ метрэ пчъагъэр нахьыпэм зэрэщыты-гъэм фэдэу хэбзэ мылькIэ агъэ-псыгъэу. ЗэкI пIоми хъунэу ахэр унэ унэх. Ащи изакъоп. Атыгъэм къыкIырэп а унэ пстэури илъэсым къыкIоцI ашыгъэхэу. Цыфым ыкIуачIэкIэ ышыгъэ унэр ымы-тызэ илъэс пчъагъэрэ щыпсэун ылъэкIышт. Мыщ дэжъым къы-щыIуагъэмэ хъушт ар хабзэмкIэ зэрэмыфедэр, сыда пIомэ унэр атыгъэкIэ затхырэ ужыр ары ны-Iэм мыкошырэ а мылькумкIэ цыфхэм хэбзэIахъэр залыхы-хэрэр.

Цифровой шIыкIэм зыфагъэхъазыры

Телевидениер цифровой шIы-кIэм тыхъан фаеу пшгъэрылгъэ къы-зэригъэуцурэр ыкIи ащ пIалгъэу иIэр Урысые Федерацием и Пре-зидентэу Дмитрий Медведевым къылоу пчъагъэрэ зэхэтхыгъэ. Джы агъэфедэрэм «аналог» шIы-кIэкIэ еджэх. УФ-м и субъектхэм афэдэу, Адыгеим радиомрэ теле-видениерэ амакэ лъызыгъэкIо-тэрэ гупчэу щыIэми а шIыкIэкIэм зыфегъэхъазыры. Специалистхэм зэралгытэрэмкIэ, «аналог» шIы-кIэм шыкIагъэу иIэхэм ащыщ частотнэ кIуачIэхэр шIогъэ икIу хэлъэу ыгъэфедэнхэ зэрымIэгъэ-кIырэп. А шIыкIэмкIэ къэуубы-

тын плъэкIыштыр канал 81-м шIо-кIырэп. Джащ фэдэу ащ исигнал-хэр зылгъыIэсыхэрэр километрэ 60 — 70-м нахьыбэп. Цифровой шIыкIэм зытехэхэкIэ цыфхэр зэпIынхэ альэкIышт каналхэр на-хьыбэ хъуштых, джащ фэдэу теле-сигналхэр къзыгытхэрэ гупчэм ки-лометрэ 80 — 90-рэ фэдизкIэ пчъыжъэхэри епIынхэ альэкIышт. ГъэкIэжыгъэным епхыгъэ Иоф-шIэнышхо рагъэжъагъ. Зэрагъэнэ-фагъэмкIэ, 2013-рэ илъэсым ахэр аухынхэш, цифровой шIыкIэм тетэу тиреспубликэ щыпсэухэрэр телевидением икIэтынхэм япIын-хэ альэкIынхэу агъэпсышт.

Нахь бай мэхъуха?

Непэрэ шылакIэр ащ тетэу гъэ-псыгъэш, зы купыр ренэу нахь бай мэхъу, джащ фэдэу тхъа-мыкIэхэм янахьыбэр зэрэтхъа-мыкIэхэу къэнэжых. Ау щыIэх об-ществэм шыщхэу байхэри зи-щылэкIэ амалхэр мынхэри къэ-шIэгъуаеу зыгъэпсырэ пчъагъэ-хэр. ГушыIэм пае, Адыгэ Рес-публикэм и Лъэпкъ банк зэри-гъэунэфыгъэмкIэ, Адыгеим щы-псэухэрэм банкым ралъхъэгъэ ахъшэу яIэр тызыхэт илъэсым имэлылгъэу и 1-м ехъулIэу со-мэ миллиарди 8,6-м нэсыгъагъ. 2011-рэ илъэсым джащ фэдэ ипIал-гъэ ехъулIэу зэрэщытыгъэм егъэ-пшагъэмэ, ащ хахъо фэхъугъэр сомэ миллиарди 2,6-рэ.

Цыфым банкым ахъшэу риль-

хъагъэм процент тегъахъо фэхъу. Ар тыдэ къыкIыра? Банкым ахъ-щэр къызэрэригъэкIокIырэп фе-дэу къытыгъэм къыхахы. Арыш, шъхъафитэу Иоф зышIэрэ банк-хэу Адыгеим итхэм юридическэ ыкIи физическэ лицэхэм зэкIэм-кIи чыIфэу аратыгъэр а пIалгъэм ехъулIэу сомэ миллиард 19,4-м нэсыгъагъ. Ыпэрэ илъэсым джащ фэдэ ипIалгъэ ехъулIэу чыIфэу аратыгъагъэм а пчъагъэр фэди 1,2-кIэ е сомэ миллиарди 3,5-кIэ нахьыб.

Унэм ахъщэр шыоIыгъкIэ шIуа-гъэ къытыгъэп. Пшгъэрылгъэ шъха-Iэу ахъщэм иIэр ренэу «къекIо-кIыныр» ыкIи шIуагъэ къытэу гъэ-федэгъэныр ары.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Шъузыфэсакъыжъ

Псыр зэрытыгъэ чыпIэхэм ащыпсэурэ цыфхэм зэпахырэ узхэр къахэмыхъанхэм пае зыфэсакъыжъынхэ фае. АР-м псауны-гъэр къэушъхэмгъэнымкIэ и Министерствэ шъугу къегъэкIыжъы зэпахырэ узхэр ана-хъэу къызыхэкIыхэрэр. Ахэр псы шIоир, гъо-мылапхъэхэр ыкIи Iэ шIойхэр арых.

Шъугу къэтэгъэкIыжъы:

— псы гъэжъуагъэрэ бэшэрэбхэм арыт псымрэ шъуашъу, къышъуIэкIэхъэрэ псым шъуемышъу — шъуIэхэр ренэу шъутхъакIых, ана-хъэу шъушхэным ыпэкIэ ахэр дэгъоу сабынкIэ шъутхъа-кIых — гъомылапхъэхэр бадзэхэм ащышъу-

ухъумэх, ахэм ашъхэ техыгъэу къэшъумыгъан — консервированнэ гъомылапхъэхэр къызызэгъэхъыкIэ, ащ лъыпытэу зэрэ-шъушхыштым шъунаIэ тежъугъэт, банкэхэу зычIэ къэп-щыгъэхэм арылбыр пшхы хъуштэп — консервхэу къызэ-тешъуыгъэхэм мэ апэумэ е ашъо

зэокIыгъэу щытмэ, шъумышхы — шIэхэу кIодырэ гъомылапхъэхэр гъэуцхыIалгъэм щышъуIыгъых — псынэпсым шъу-зешъощтыр псынэр заукъэбзыхэрэ нэуж — зыкъэбар шъумы-шIэрэ псыуцугъэхэм зашъушъумыгъэпскI — чыгу цынэм Иоф цышъушIэ зыхъукIэ, псы зыпхырымы-кIырэ лъэкъопыль-хъэхэр шъушыгъын-хэ фае.

ЗыгорэкIэ шъушъхэу узэу, шъушхэнэу шъуфэмыеу, температурэ шъуиIэу гу лъышъутагъэмэ, шъугу мэ-жаомэ, шъукIоцI мэузымэ, ащ лъыпытэу IэзапIэм зы-фэжъугъаз.

21 июня в 18.30 в ГУ «Государственная филармония Республики Адыгея» состоится концерт Мурата Тхагалегова.

В концерте также участвуют Магомед Дзыбов, Азамат Биш-тов, Артур и Фатима Кидакоевы, Идар и другие.
Справки по телефону: 53-12-77, 53-46-01.

Мэкъуогъум и 21-м сыхъатыр 18.30-м къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние»

Тхъагъэлыдж Мурат иконцерт шыкIошт.

Джащ фэдэу концертым хэлэжъэщтых Дзыбэ Мыхъамэт, Быштэкъо Азамат, КIэдыкIое Артуррэ Фатимэрэ, Идар ыкIи нэмыкIхэр.

ШъукIэупчIэн зэрэшъулгъэкIышт телефонхэр: 53-12-77, 53-46-01.

Неуц — Урысыем и Маф

пстэуми зэдыряе кьэралыгъо мэфэкьышху

Календарым кьызэригъэ-
лягъорэмкIэ, зырызхэр Иоф-
шIэгъу мафэхэм, янахыбэр
зыгъэпсэфыгъохэм атефэху,
мэкьюогъу мазэр мэфэкI ма-
фэхэмкIэ бай дэдэу щыт. Гу-
шыIэм пае, мэкьюогъум и 1-м
кIэлэцIыкIухэм якъэхуымэн и
Дунэе мафэу хагъэунэфыкIыгъ.
А мэфэ дэдэр Урысыем и Те-
мыр флот и Мэфагъ. КъыкIэ-
лыкIогъэ тхьаумафэр тыкъэ-
зыуцухьэрэ дунаир къэхуы-
мэгъэным и Дунэе мафэу шы-
тыгъ. А мэфэ дэдэм мелиора-
торым и Мафэ Урысыем шыха-
гъэунэфыкIыгъ. Блпэр, мэкью-
огъум и 6-р, Пушкиным и Ма-
фэу, и 8-р — социальнэ Иофы-
шIэм и Мафэу Урысыем ша-
гъэмэфэкIыгъэх. КъыкIэлъы-
кIогъэхэ шэмбэт-тхьаумэфэ
мафэхэм мебелышым и Мафэ,
Урысыем и Мафэ, промышлен-
ность псынIэм иIoфышIэхэм
я Мафэ атефагъэх. Ахэм къа-
кIэлъыкIоу зыгъэпсэфыгъо ма-
фэхэм профессиональнэ мэфэ-
кIыбэ хагъэунэфыкIынэу щыт.

КъэшIэгъуае а зепстэур ка-
лендарым тетхэгъэхэ кьоды-
ехуэ кьэнэжхэм е зисэнэхат
телгытагъэхэм агъэмэфэкI-
хэм, ау пстэуми алыIэсырэ

ыкIи зэкIэхэмкIи мэхьанэ гъэ-
нэфагъэ зилэ мэфэкIэу щыт
мэкьюогъум и 12-р — Урысыем
и Мафэ.

Урысые Федерацием и Ап-
шъэрэ Совет 1992-рэ ильэсым
мэкьюогъум и 11-м номерэу
2981-рэ зытетэу «Мэкьюогъум
и 12-р гъэмэфэкIыгъэным
ехыллэгъ» зыфиорэ Законыр
зиштагъэм кьышыублагъэу
ильэс 19 хьугъэу а мафэр ти-
хэгъэу игъэкIотыгъэу шагъэ-
мэфэкIы. Ар мэфэкI мафэу
гъэнэфэгъэнымкIэ Урысыем
иапшъэрэ хэбзихуэхэ орган
идепутатхэр кьызыпкьыры-
кIыгъагъэхэр Урысые Федера-
цием икьэралыгъо шъхьафит-
ныгъэ ехыллэгъэ Декларациеу
аштэгъагъэр ары.

Шыпкьэр пIомтмэ, мы
мэфэкI мафэм зэкIэ тыхэгъэу
щыпсэхэрэм зэфэдэ еплъыкIэ
фырIа пIон плъэкIыштэп. Зы
купым сыдигъокIи Урысыем
кьэралыгъо шъхьафитныгъэ
илагъэу ыкIи хушъхьафыкIы-
гъэ мафэ бгъэнэфэныр имы-

щыкIагъэу елыгъэ, адрэхэм
кьэралыгъо пстэуми ащ фэдэ
мафэ зэряIэр телхьаплэ ашIы,
нэмыкIхэм Урысыем тарихъ
гъогу кьыкIугъэр хэмыкIокIэ-
жынэу гъэпсыгъэным пае ащ
фэдэ мафэ гъэнэфэгъэн фаеу
алыгъэ. Б. Ельциным ильэханэ
демократиешхор кьызежъэм,
лъэпкь образованиехэм кьэ-
ралыгъо лъапсэ ялэ хьугъагъэ,
кьэралыгъо шъхьафитныгъэм
ехыллэгъэ декларациехэри
аштэгъагъэх. Ау Владимир
Путиныр кьызытехьэм, зэкIэ
ахэр щигъэзыгъэх, зы кьэра-
лыгъом щызэдэпсэурэ лъэпкь
республикэхэм хушъхьафы-
кIыгъэ шъхьафитныгъэ ямы-
щыкIагъэу ылыгъи. Мы Иофым
пае узэнэкьокьуни, нахь лъэ-
шым сыдигъокIи тетгыор
зэриIыгыштыр кьыбгуры-
Iозэ зыуушъэфэу ушысыни
плъэкIышт.

Сыдэу щытми, мэкьюогъум
и 12-р Урысыем и Мафэу агъэ-
нэфагъэшъ, ар пстэуми ямэфэ-
кIэу алыгъэ. ЕтIани, ар тимы-

щыкIагъэуи пфэлоштэп. Сыда
пIомэ кьэралыгъо шъхьафит-
ныгъэм и Мафэ зышамы-
гъэнэфагъэ дунэешхом тетэп
пIоми хушт. Арэу зыхъу-
кIэ, ишъолъыркIэ зынахь ин
дунаим темыт хэгъэгум ащ
фэдэ мафэ имыIэнри тэрэз
хьурэп.

Непэ — Урысыем и Ма-
фэ, — зэкIэ ти Хэгъэгу шы-
псэхэрэм законырэ зэфэны-
гъэмрэ ылапсэу яшъхьафит-
ныгъэ, ягражданскэ зэшIуны-
гъэ, язэдэштэныгъэ имэфэкIэу
щыт. Ар лъэпкь зыкIыныгъэм,
ти Хэгъэгу непэ ыкIи неуц
ищыIагъэ зэрэгъэпсыгъэщтым
яхыллэгъэ пшъэдэкIыжыныгъэ
зэкIэми къахэзылхьэрэ нэша-
нэу лъытэгъэн фае.

Урысыем этническэ купы
180-рэ щэпсэу. Ахэм ащышхуэ
урысхэр процент 80 мэхьух.
Мыщ дэжъым хэти зыщигъэ-
гъушпэ хуштэп патриотэу
ушытыным пае нэмыкI лъэпкь-
хэм якультурэ фэгъэхьыгъэу
лыгъэныгъи щэлагыи хэти кьы-

зыхигъэфэн зэрэфаер. Зэрэщы-
тын фэе шыпкьэмкIэ, Урысы-
ем и Мафэ пстэуми анахь мэ-
хьанэшхо зилэ джырэ кьэра-
лыгъо мэфэкIышху.

Урысыер непэ дунаим анахь
кьэралыгъошхоу тетхэм ащыш.
Политикэ лъэныкъомкIэ укыи-
кIын хуымэ, Урысыер демо-
кратиём игъогу тет федератив-
нэ президентскэ-парламентскэ
хэгъэгъу гъэпсыгъэ. Кьэра-
лыгъом лышъхьэу иIэр Пре-
зидентыр ыкIи ильэсик пIалъэ
иIэу цIыфхэм хадзырэр ары.
Мы лъэхьаным Урысыем су-
бъект 83-рэ хэхьэ. ЗэкIэ ахэм зэ-
фэдэ фитыныгъэ яI. Субъект
пэпчэ иунэе кьэралыгъо хэбзэ
органхэр иIэх. Джащ фэдэу гъэ-
псыгъэ Адыгэ Республикэри.

ЗэкIэ Урысыем исубъект-
хэм афэдэу тиреспублики мэ-
кьюогъум и 12-р игъэкIотыгъэу
шагъэмэфэкIышт. Ащ ехы-
ллэгъэ мэфэкI Иофтхьабзэхэр
Адыгеим икьэлэ шъхьалэу
Мыекъуапи район гупчэхэми
ащыкIоштых. Гъэмэфэ мэфэ
ошIур кьызыфагъэфедзэ,
цIыфхэм загъэпсэфышт, чэ-
фыштых, нэгущIоштых. МэфэкI
хьэр шьогъот, Адыгеим щып-
сэхэрэр!

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Щыфхэр нахьышIум щэгугъых

**Урысые Федерацием и Правительствоз унашъоу ышыгъэм диштэу, автотран-
спортым итехническэ зытет уплъэкIугъэным ылъэныкъокIэ щылэ шапхъэхэм
зэхьокIыныгъэхэр афэхъугъэх, 2011-рэ ильэсым мэкьюогъум и 4-м кьыщегъэ-
жъагъэу ащ кIуачIэ илэ хьугъэ. УФ-м и МВД гъогузекIоныр
щынэгъончъэнымкIэ идепартамент кьыззэритыркIэ, уплъэкIунхэр джы зэха-
щэзэ зэрашышт шыкIэхэм, ащ екIоллакIэу кьыфагъотыгъэхэм япхыгъэ
унашъор региональнэ ГИБДД-м япащэхэм афагъэхьыгъах. Ащ анахь шъхьалэу
кьыдыхэлъытагъэхэм гъэзетеджэхэр ащытэгъэгъуазэх.**

ГушыIэм пае, имашинэ исэу
IэкIыб кьэралыгъом кIон гу-
хэлъ зилэхэм техосмотрэр
амыкIоу, ГИБДД-м иподразде-
ление кьекIоллэнхэшъ, кьы-
хашт 2012-рэ ильэсым имзэ
гъэнэфагъэ зэрытышт талоным
идубликат зэрагъэгъотын алъэ-
кIышт. Ащ ишIуагъэкIэ пэры-
оху ямыIэу IэкIыбым икIынхэ
амал ялэшт, тьдэрэ гъунапкыи
кьышгъэгъуцуштхэп. Кьыхэгъэ-
щыгъэн фае, водителхэм дуб-
ликатыр кьараты зыхъукIэ,
техническэ уплъэкIунхэр зэра-
мыкIухэрэр.

Унашъоу щыIэм кьызэригъэ-
нафэрэмкIэ, машинэ псынIэхэу
ыкIи хьыльэхэу тони 3,5-рэ на-
хьыбэ кьэзымышъчыхэрэм,
прицепхэм ыкIи полуприцепхэм,
мототранспортым ятехничес-
кэ уплъэкIунхэр мэээ 12-кIэ
зэкIахэх. Ау ащ кьыхиубыгъэ-
хэрэп автомобиль псынIэхэу
цIыфхэр зезышъхэрэр (коммер-
цием ылъэныкъокIэ агъэфедэ-
хэрэр), машинэ хьыльэхэу во-
дителир зыдэшысым нэмыкIэу
чIыпIи 8 нахьыбэ зилэхэу мафэ
къэс цIыфхэр зезышъхэрэр,
спецсигналхэр зыхэтхэ ыкIи зэ-
ррагъэджэхэрэ автомобильхэр.

Джащ фэдэу автомобилэу
ильэс нахьыбэ зымыныбжыр
ГИБДД-м иорганхэм регистра-
ция шашы зыхъукIэ, техничес-
кэ уплъэкIуным италон а чIы-
пIэм щыратызэ ашIын фае.
Кьыхэгъэщыгъэн фае мы ка-
тегорием кьыхиубыгъэрэ маши-
нэхэм язытет зэрамыуплъэкIу-
штыр. Техосмотрэр зышъукIу-
гъэм иуахэтэ икIыгъэми, кьы-

хашт 2012-рэ ильэсым нэс
гъогу-патруль кьулыкIуым иIo-
фышIэхэм шъукъагъэуцунэу
фитыныгъэ ялэштэп, ар води-
тельхэм зэкIэми
ашIэн фае. Гушы-
Iэм пае, 2011-рэ
ильэсым мэкью-
огъум и 6-м те-
хосмотрэм иуах-
тэ икIыгъэмэ,
2012-рэ ильэсым
мыщ фэдэ иуах-
тэ нэс водите-
лыр къагъэуцу-
ным щымышъ-
нэу иавтотранс-
порт ыгъэзекIон
фит.

Унашъоу щы-
Iэм кьызэрэди-
лытэрэмкIэ,
ыпшъэкIэ зи-

гугъу къэтшыгъэ лъэныкъо-
хэм алыплъэнэу агъэнэфа-
гъэхэр страховоу компаниехэр
арых. Нахь тэрэзэу къэпIон

хуымэ, страховщикхэм Урысы-
емкIэ ясоюз ары. Техосмотрэ-
хэр зышакIушт пунктхэм ак-
кредитацияе акIуным епхыгъэ

предложенияхэр
къэзыхьыштыр
ыкIи ар гъэцкIа-
гъэ зэрэхъурэм
лыплъэштыр
ОСАГО-р ары.

Ау джырэ уах-
тэм ащ иIoфшIэн
зэхэшагъэ зэрэ-
хуштым ыкIи
аныхъэу ынаIэ
зытыригъэтышт-
хэм алъэныкъо-
кIэ джыри зи зэ-
хэфыгъэ щыIэ-
гоп. Ащ дакIоу,
тарифхэр зэра-
гъэнэфэшт шы-
кIэри къэшIэ-

гъуае. ЫпэкIэ тарифхэр зы-
гъэнэфэрэ федеральнэ кьулы-
кIуым техосмотрэм ылъэны-
къокIэ уасэхэр ыгъэуцунхэу
ары зэрэщытыгъэр, страхо-
щикхэм къалоштыр зымы
ышIэрэп.

Техническэ уплъэкIунхэр зы-
щызэхашэрэ чIыпIэ мини 2,5-рэ
тикъэралыгъо ит, ахэм кьэра-
лыгъо инспектор нэгъырэ ми-
нитIу фэдиэмэ Иоф ашашIэ.
Охьтэ гъэнэфагъэм кьыкIоцI
автомобильхэу техосмотрэр
зымыкIуштхэм япчъагъэ ти-
кьэралыгъо процент 60-м
щыкIэхьэ. Ащ кьыхэкIыкIэ
ГИБДД-м иавтоинспекторхэм
ащышъыбэм яIoфшIэпIэ чIы-
пIэхэр чIанэштых. Ау нэужым
ахэр зыдагъэкIоштхэм ылъэ-
ныкъокIэ гумэкIыгъо щыIэп:
коммерческэ транспортыр
уплъэкIугъэным, ДПС-м ипост-
хэм, нэмыкI чIыпIэхэм Иоф
ашашIэн алъэкIышт.

ЗэхьокIыныгъэу щылэхэм
аныхъэу ыгъэгумэкIыхэрэр те-
хосмотрэм ипунктхэр зылэ иль
коммерсантхэу цIыфхэр зыгъэ-
лажъэхэрэр арых. Енэгъуагъо
мыхэм яIoфшIэпIэ чIыпIэхэр
зэфашыжыныхэкIэ.

Водителэу тызэупчыгъэхэм,
зэкI пIоми хуэнэу, унашъоу щы-
Iэм дырагъаштэ. Сыда пIомэ
ыпэкIэ техосмотрэр ГИБДД-м
щыпIкIуным пае кьыныгъуабэ
кьыпкIыштыгъэ, ахьшэу агъэ-
кIодыштыгъэри макIэп. Джы
Иофхэм язытет нахьышIум
фиуэзэнкIынэу ахэр щэгугъых.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм бюджет-финанс ыкIи хэбзэлахъ политикэмкIэ икомитет итхьаматэу Парламентым иапэрэ зэхэсыгъо щыхадзыгъ Тэхьутэмыкье районимкIэ зы мандат зилэ хэдзыплэ коеу N 22-мкIэ депутатэу, партией «Единэ Россием» ифракцией Парламентым щызэхэщагъэм хэтэу Мырзэ Джанбэч. ИлофшIакIэ ыгъэразэхэзэ ыкIи цыхъэ кыфашызэ, аужырэ зэлугъэкIэгъуищым зэкIэлъыкIоу ар Къэралыгъо Советым — Хасэм хэтыщт ялыкIоу коим щыпсэурэ хэдзакIохэм агъэнафэ. ЯплIэнэрэ зэлугъэкIэгъум джы зипэщэ бюджет комитетым итхьаматэ игуадзэу лэжыапкIэ ратызэ илъэситфэ Iоф ышIагъ. Джанбэч дэтшыгъэ зэдэгущыIэгъумкIэ гъзетеджэхэр нэуасэ афэтшыхэ тшIоигъу зипэщэ комитетым пшъэрылъэу ыгъэцакIэхэрэм, хэбзэхухъан творческэ IофшIэным зэрэхэлажэхэрэм, агъэнэфэрэ гухэлъхэм.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм мэкьюогум иIэшт зэхэсыгъом кыбхэтлъхьаштых Адыгэ Республикэм 2011-рэ ильэсымкIэ иреспубликэ бюджет апэрэ кварталым зэрагъэцкIэжыгъэм ехыплIэгъэ отчетэу министрэхэм я Кабинет кышагъэхъазыргъэр. Депутатхэр хэплъэнхэм пае комитетым кырахылагъ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет 2010-рэ ильэсым ыкIи шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ Фондыр а ильэс дэдэм зэрагъэцкIэжыгъэхэм яхыплIэгъэ отчетхэр.

— Министрэхэм я Кабинетрэ узипэщэ комитетым рэ язэпхыныгъэхэр зэрэгъэпсыгъэхэм ехылагъэу сыда кыхэбгъэхъо-

Бюджетыр яIофшIэн илъэныкьо шъхьаI

— Джанбэч, Парламентым джырэ изэлугъэкIэгъу о пэцэныгъэ зыдызепхъэрэ комитетым зэкIэми анахъ депутатыбэ хэт. О узэрэплъыркIэ, сыда ар зыпкэ кыкIыгъэр?

— ШыпкыэмкIэ, ары зэрэщытыр, комитетым депутат 13 хэт. Парламентым щызэхэщэгъэ фракциехэм ыкIи республикэм ичIыплэхэм ялыкIо депутатхэр ахэм ахэтых. Депутатхэм янахыбэм щыIэныгъэ опытышIу яI, экономикэм ыкIи финансхэм япхыгъэ кыныгъохэм хэшIыкI афырIа. Депутатхэм ахэтыгъ зэлугъэкIэгъу заулэ хьугъэу хадзыгъэхэр. Ахэм ащыщых фракцией «Единэ Россием» щыщхэу Ауль Вячеслав, Къулэ Аскербый, Вавгинак Тахмазян, ТхьакIушынэ Эдуард, КIэрмыт Мухьдинэ, джащ фэдэу фракцией «КПРФ»-м щыщхэу Тамара Борчаковскаямрэ Бэгушъэ Адамрэ.

Депутат кIочакIэхэми тикомитет нахъ бай къашы. Ахэм ащыщых фракцией «ЛДПР»-м ипаштэу Пэнэшъу Къэплъанэ (комитетым итхьаматэ игуадзэу хадзыгъ), единосрэхэу Николай Картамышевыр, Андрей Гетмановыр, КъумпIыл Тембот, Джанхъот Аслъан.

Депутатхэм хэбзэхухъанымкIэ опытышIоу яIэм, тиреспубликэ тапэкIэ хъхъоныгъэшIухэр егъэшIыгъэнхэмкIэ ищыкIагъэу щыт законхэр штэгъэнхэм зэригъэгумэкихэрэм шIуагъэ кызырратыщым сицыхъэ тель. Апэрэ мафэхэм къашыублагъэу законопроектхэр гъэхъазыргъэнхэм сисэнэхъатэгъухэр чанэу хэлажэх, Адыгеим ибюджет ыкIи

хэбзэлахъ законхэр нахъ дэгъоу гъэпсыгъэнхэм ехыплIэгъэ предложение гъэнэфагъэхэр къахых.

— Хэбзэхухъан IофшIэнымкIэ сьдрэ лъэныкьо шъхьаIахэ комитетыр зыфэгъэзагъэхэр? Парламентым джырэ изэлугъэкIэгъу Iоф ышIэу зыублагъэм кыщегъэжыгъэу сыд Iофыгъохэм шъуатэгущылагъа, Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхэсыгъохэм ащыпхырышъуцыгъэхэ?

— Тикомитет мы кыкIэ-лъыкIорэ лъэныкьохэу зыцIэ кысIоштхэм афэгъэзагъ:

— зичэзыу финанс ильэсым ыкIи план пIалъэм ательытэгъэ республикэ бюджетым хэплъэгъэным ыкIи ухэсыгъэным фэгъэхъазыргъэнхэр, ар гъэцкIэжыгъэ зэрэхъугъэм ехыплIэгъэ отчетым едэлугъэныр ыкIи ухэсыгъэныр;

— бюджетым гъэпсыкIэу иIэр ыкIи бюджет IофшIэныр;

— межбюджетнэ гъэIорышIэныр;

— Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет зэрагъэфедатгъэм ехыплIэгъэ финанс уплъэкIуныр;

— хэбзэлахъэмрэ къаугъоихэрэмрэ яхыплIэгъэ законхэр ихъухъэгъэнхэр;

— шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ Фондым ибюджет ыкIи ар гъэцкIэжыгъэ зэрэхъугъэр ухэсыгъэнхэр;

— Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ Iоф дэшIэгъэныр.

ЫпшъэкIэ зыцIэ кыщесIо-гъэ шъэрылъхэр зэшIохыгъэнхэм фэшI республикэм ифитыныгъэхэм къахиубыгъэрэ лъэ-

ныкьохэм япхыгъэхэу финансхэм, хэбзэлахъхэм ыкIи къаугъоихэрэм яхыплIэгъэ законопроектхэмрэ унашъохэмрэ тикомитет егъэхъазырых.

ЯIонэрэ упчIэм ехылагъэу къэплон хъумэ, апэрэ законопроектхэу Парламентым изэхэсыгъохэм ащаштагъэхэр анахъэу зыфэгъэхъыгъагъэхэр республикэ законхэр федеральнэхэм адиштэхэу гъэпсыжыгъэнхэр ары. ГушIэм пае, Адыгэ Республикэм и Законэу «Транспорт хэбзэлахъхэм яхылагъ» зыфиIорэм ия 3-рэ статья зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхъыгъ» зыфиIоу Къэралыгъо Советым — Хасэм ияшэнэрэ зэхэсыгъом шаштагъэм егъэгъэзыхъых хэбзэлахъхэр зэрэтыхэрэ шIыкIэмрэ ахэм пIалъэу яIэхэмрэ. Ащ тегъэпсыкIыгъэу Хэбзэлахъ кодексым ыгъэнафэщтыгъэ шапхэхэр республикэ законом кыбзэрэкIлотыкIыжыштыгъэхэр хэдгъэкIыжыгъ. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм и Законэу «Шъхъэзкьо предпринимательхэм патентыр ылапсэу кызырыкIо шIыкIэм тетэу хэбзэлахъхэр зэрэтыхэрэр» зыфиIорэри федеральнэм диштэу дгъэпсыжыгъэ. Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм ибюджет IофшIэн ехылагъ» зыфиIоу блэкIыгъэ зэхэсыгъом иповесткэ хэтыгъэри федеральнэ законом ишапхэхэм республикэ законыр адиштэу гъэпсыжыгъэным ехыплIэгъагъ. Ащ нэмыкIэу, ифэшIошэ гъэгъэгъэжыгъэхэр фэтшIыхэзэ, дгъэнэфагъэ зичэзыу финанс ильэсым тельытэгъэ республикэ бюджетыр къагъэхъазыры зыхъукIэ, ащ дыкIыгъоу адреснэ инвестиционнэ программэри Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхэсыгъо кырахыплIэн фаеу.

Ащ фэдэ еклIаIаIэ бгъэфедэн уфитэу Урысые Федерацием изакон егъэнафэ ыкIи а шIыкIэр Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ щагъэфедэ.

— ТапэкIэ шъуикомитет сьд фэдэ законопроектхэм ягъэхъазырын Iоф дишIэщта?

— Теубытэгъэ пытэ хэлъэу ащ джэуап къетыжыгъауай. Сыда пIомэ законхэм кIэщакIо афэхъугъэнымкIэ фитыныгъэхэр яIэх тиреспубликэ и Лышъхъэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатхэм. Республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэм ехыплIэгъэ законопроект зэфэшъхъафхэр ахэм сыдигъорэ лъэхъани къа-тынхэ альэкIышты. Ащи изаконп. Бюджетым ыкIи хэбзэлахъхэм яхыплIэгъэ федеральнэ законхэми зэхъокIыныгъэхэр афэхъунхэ ыльэкIышты, республикэ законхэр ахэм адиштэу гъэпсыжыгъэнхэ фаеу хъушты. Ахэм къахэсэгъэхъожы тикомитет Iоф зыдишIэрэ лъэныкьохэу ыпшъэкIэ кыщысIуагъэхэр.

Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием и субъектхэм ыкIи муниципальнэ образованиехэм яуплъэкIу-лъытэкIо органхэр зэхэщэгъэнхэмрэ яIофшIэнрэ яобщэ принципхэм яхылагъ» зыфиIорэр зэраштагъэм кыхэкIэу, пIэлъэ благъэм тызыфежыштыхэм ащыщ Адыгэ Республикэм и УплъэкIу-лъытэкIо палатэ ехыплIэгъэ законыр нэмыкIэу тхыжыгъэныр.

ЫпэкIэ зэрэщытыгъэм фэдэу, комитетым ипшъэрылъ шъхьаIэу къэнэжы республикэ бюджетым епхыгъэ IофшIэныр.

жыны плъэкIыштыр? Икыу фэдизэу шъуэзгъуа?

— Зэрэпсау Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, хэушъхъафыкIыгъэу финансхэмкIэ Министерствэми зэпхыныгъэ дэгъухэр тикомитет адыриIэх. ТапэкIи ахэр нахъ зэрэдгъэпытэщтхэм тегъэпсыкIыгъэу тилофшIэн зэхэщэщт. Республикэм изакон шъхьаIэ — Адыгэ Республикэм 2012-рэ ильэсымкIэ иреспубликэ бюджет ехыплIэгъэ законопроектым епхыгъэ IофшIэным тызыфежыштыр къэсынкIэ бэп къэнэжыгъэр. Бюджетым ипроект Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет зэхигъэуошты. Комитетым хэт депутатхэм пшъэрылъэу яIэр ащ ыгъэнэфэрэ пчъагъэхэр ыкIи лъэныкьохэр куоу зэхэфыгъэнхэр, фэдэхэмрэ хъарджхэмрэ яхыплIэгъэ предложениехэр гъэхъазыргъэнхэр, министрэхэм я Кабинет игъусэхэу экономикэм шIуагъэу кытырэмрэ цIыфхэм ящылаIэрэ хэгъэхъоныгъэхэр ягъэшIыгъэнхэ гухэлъым пае джырэкIэ амыгъэфедэгъэ амалхэр къэгъотыгъэнхэр ары. ЫпэкIэ зэрэщытыгъэм фэдэу, республикэ бюджетыр социальнэ Iофыгъохэр нахъ дэгъоу зэшIохыгъэнхэм нахыбэу тегъэпсыкIыгъэщт.

— Тхъауегъэпсэу, Джанбэч, узипэщэ комитетым илофшIакIэ кызырратфэ-пIотагъэмкIэ. ГъэхъэгъэшIухэр бушIынхэу ыкIи тиреспубликэ щыпсэухэрэм ящылэкIэ амалхэм зыкыгъэгъэтыгъэнымкIэ гухэлъышIоу жъугъэнафэхэрэр кыжъудэхъунхэу етэIуалэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ТишIэжъ къыхэнагъ

Ацумыжъ Гъучыпсэ ыныбжъ ильэс 90-рэ зэрэхъурэм ехылаагъ

ЮфшIэныр адыгэ гъзетым зыщысублэм, цыфышIу пчъагъэхэм, цIэрылохэм нэлуасэ сафэхъуагъ, ахэм ащыщ бэклаемэ сафэтхэгъагъ, ящылэ-клэ-псэуагъэри, цыфмэ шIоу афашIагъэри тишIэжъ къыхэнагъэх, тызыхэт мафэхэми дахэклэ ацIэ къетэлэ, алогъэ-ашIагъэхэм гурышэкIэ тарэ-кIожьы.

Джы сыкъызтегушылэ сшIо-игъор сикIэлэгъум сызыфэ-тхэгъагъэмэ ащыщэу, егъэ-джэн-пIуныгъэ ЮфымкIэ бэ-дэдэ зышIагъэу, уасэ зилэ тхылъхэр къызыкIэныгъэу Ацумыжъ Гъучыпсэ ары. А лIым сыфэтхэнэуи сыгу къэ-кIыштыгъэп, хэкум исыгъэпти, ыцIэ бэрэ зэхэхыштыгъэми, сылыIэсыныр сшъхъэ къи-хъэштыгъэп.

Гъзетым сызщылажырэп ильэс зытIуш хъугъэу, очерк тхынхэмкIи дэхэклаеу сакъы-хъыгъэу, тиредатор шъхъа-лэштыгъэу Андырхъое Джан-тэмыр мафэ горэм къысэ-джагъ, сигъэтIыси, ильэгъун кIэлэу къысфилотагъ:

— Ацумыжъ Гъучыпсэ Афыпсыпэ щыщ, ау ТIопсэ районым шэлажэ. Цыф гъэ-шIэгъон, гъэмэфэ зыгъэпсэфы-гъохэм ригъаджэрэмэ ащыш-хэу фаехэр зекIо ешэх. Таман-дыдэм, Ленинын зыдэшылэгъэ чIыпIэхэм, дзэкIолI цIэрыло-штыгъэу Кочубей идзэ икIугъэ гъогухэм, зыщыкIодыгъэм кIэ-лэеджакIохэр арешэх. Ахэм ямызакъоу, ушъхъагъу зэфэ-шъхъафхэм ягъэкIэ еджэныр зэпысыгъэуагъэхэр гурыт гъэсэныгъэ зэрагъэотыным фегъэцхэу къысаIуагъ, урок-хэри ямышыкIэу зэрешэхшъ, къулаеу IэкIэлъыр краим ша-гъэфедэ... Ыдэжъ укIоу очерк къыфэптыгъагъэмэ...

— Ары шъхъае, — сыфэ-мычэф шIагъоу сыкъэпсын-кIагъ, — цыфыр сымышIэу, сыкIоу, сыкъыIуупчыхъэу сы-къэкIожьыкIэ очерк стхын слъэкIына...

Ушъхъагъум хэзгъэхъагъэп гъогу чыжьи, гъогу благъи зэрэсимыкIасэр, арэу шытми, Юфым сыкIыгъэгушIу шIонгъоу, сызыкIыфэмычэфыр гурыIуагъ пIонэу, типашIэ игушыIэ лыигъэ-кIотэгъагъ:

— Гъогур къин къыпфэ-хъуштэп. Шытхъалэ мэшIокум ушитIысхэмэ, сыхъатитIу-шы горэкIэ унэсышт. Ары, уизэкIоштэп, Устэкъо Бори-си уигъусэшт. Ар Гъучыпсэ янэш, шъузэкIоштыри дэгъоу ешIэ, шъузфэкIоштми сурэт къытырихышт...

Ныбджэгъу благъэ къысфэ-хъугъэ Борисэ ыцIэ Джантэ-мыр къызыреIом, гъогу сыте-хъаным сыфигъэцхэгъыгъ, ятIо-нэрэ мафэм ипчэдыжъ нэбгы-ритIум станицеу Пшыщэ кIэ-рыс къуаджэу Октябрьскэм тишпынхэр фэтыуэнкIыгъагъ...

ЕгъашIэм ташIэштыгъэм фэдэу Ацумыжъ унагъор къыт-пэгъокIыгъ. Ащ лапсэу ила-гъэр Гъучыпсэ ипхъорэлъф Борисэ сызэригъусагъэр ары-

гъэ. Бысымыр лIы ищы-гъэ лъэпэлъагъ, шъхъащ шIуцIэ Iужъур джа-бгъумкIэ рещэкIыгъагъ, нэтIэ лъагэм ычIэгъ нэп-цэ шIуцIэ Iужъухэр, адыгэмэ зэраIоу, зэфэдэ зэшитIоу зэпIулыгъэх, нэ инхэр Iушхэу, къи-чэфыкIэху къытIуплэ-штыгъэх, ежъ Iэжъ-лъэ-жъэу зекIоштыгъэ, иIэ-бакIи икIуакIи лые ахэ-ллыгъэп; шъхъэгъусэм диштэу Сэфэрхъани мытхытхъэу, ау ышIэ-рэр псынклэу кIигъэкIэу хъакум Iуыгъ, акъо на-хыжъэу Казбек джы пащэу зилэ кIэлэгъэджэ колледжым шеджэ-штыгъ, ащ ышнахыкIэу Шамили, ышыпхъухэу Мариети Сульети цы-кIугъэх, тэ хъатэу къыт-пымылхэу джэгущыгъэх.

Чэщ-мэфышэ урыс къуа-джэм тызыдэсым, Гъучыпсэрэ ишъхъэгъусэ Сэфэрхъанрэ анаIэ ттырахыгъэп, Гъучыпсэ къуаджэм тыкъышчырицэкIы-штыгъ, зыцIэ епIонэу дэтхэм нэлуасэ тафиштыгъыгъ, нэб-гырэ бэклаеу тызыIуIэхэрэм тыбысым нэгушIоу къыпэмы-гъокIырэ хъулъфыгъэхэми, бзылфыгъэхэми, ныбжьыкIэ-хэми къахэкIыштыгъэп, «мы-хэр уихыакIэх, арба?» аIозэ, на-хыжъхэм тIапэ къаубыты-штыгъ. Къоджэдэхэм Гъу-чыпсэ шъхъэкIэфэхшо къы-зэрэфашIырэр язекIуакIэхэм нафэ къытфашыгъагъ.

Унэм тыкъызекIолIэжыкIэ, Гъучыпсэ ышъхъэ къырыкIуа-гъэр къызгъэIуагъэштыгъэ, ау зэо ильэсхэм такъызынэсыкIэ, 1943-рэ ильэсэу ТIопсэ районэу псэупIэкIэ къыхихыгъэм игу-къэкIыжъхэр пидзэжышты-гъэх. Сэ къаигъэ сшIыгъэу, заом игъом, анахъэу фашист-хэр тыхэку къызэбанэхэм, зы-дэшылагъэм сыкIэупчIэ зэхум, хъхъапщыкIи, къысэупчIыгъ:

— Шыпкъэ узыфаер, арба?

— Ары.

— Ащыгъум къедэлэу, — ылуи, къыригъажыи, нэужым сэ сыуплэкIужыгъэм тэфэу къысфилотэгъагъ.

Ацумыжъ Гъучыпсэ ыбгъэ мзузгъэ, заом ащэгъагъэп. Нэмыцхэр чылэм къызыдэ-хъэхэм, афыпсыпэ лIыжъхэм агъэдаIуи, фашизмэ афэла-жэрэм фэдэу ахагъэхъагъагъ. Ащ ыпалокIэ, пыир къызэрэ-благъэрэр зашIэм, Гъучыпсэрэ ятэрэ зэгъусэху къуаджэм иархив: быракъхэр, тхылъ зэ-фэшъхъафхэу афыпсыпэхэм апылхэр чIыпIэ гъэнэфагъэм щычIатIэгъагъэх. А тхылъхэм ахэллыгъэх коммунист унагъо-хэм, комсомольцэхэм, Совет хабзэм пкъэоу кIэтыгъэхэм афэгъэхыгъагъэхэр. Ахэр фа-шистхэм алэкIэхъагъэхэмэ, ящылэныгъэ арагъэухыштыгъэ.

Цыфхэр зэкIэ сыдигъуи зэ-фэдагъэхэп. Чылэм къыдэна-гъэхэм нэбгырэ зырызхэр къа-

хэкIыштыгъэх ежъхэм афэмы-лэгъухэрэр фашизмэ бзэгу афахыхэу, арагъэуКIынхэм пае, ау ащ фэдэ къэбархэр зэкIэм апэу къызынэсышты-гъэр Гъучыпсэ арыгъэ. Бзэгу ахыгъэм дэжъ Гъучыпсэ псынклэу нэсыти, ышъхъэ хи-хъажыныу игъо ригъафэ-штыгъ. Ащ фэдэу нэбгырэ пчъагъэ къыгъэнэжыгъ. Афы-псыпэ лIыжъ Iушхэу Гъучы-псэ зыгъэдэлэгъагъэхэм, ащ къыгъэнэжыгъэхэм ацIэхэри альэкъуацIэхэри къысалога-гъэх, ау ащыгъум сыкIэлэгъ, сыделагъ, ситхыгъэхэр къэз-гъэнэжыныхэм сиякъыл те-фагъэп...

Пыир зэкIафэзэ, тидзэкIолI-мэ тыхэку шъхъафит зашIы-жыым, Ацумыжъ Гъучыпсэ ыбгъэу узырэм нахъ къыфы-ригъашIэу ригъэжыгъагъэти, Iазэхэм зызафэгъазэм, къыра-логъагъ, къушъхъэжъ къабзэ-кIэ бай шъолъырэу хы ШIу-цIэ шъолъырымкIэ зигъазэмэ, ипсауныгъэ зэтыригъэуцожын зэрилэкIыштыр. Сыд ышIэн, ынэ къаплэгъэ зигъэлэна, иунагъо игъусэу урыс къуа-джэу Октябрьскэр псэупIэкIэ къыхихыгъагъ, къушъхъэжыи къабзэми ишлогъэхшо къэкIы-гъагъ...

Устэкъо Борисэрэ сэрырэ Мыекъуапэ къызытэгъэзэ-жыым, пчыхыи чэщи зэхэтэу очерк ин Ацумыжъ Гъучыпсэ фэстхи, хэку гъзетым инэ-кIубгъо икIэлэныкIоу къехэу ыубытэу къыхэсыуыгъагъ. А лъэхъаным гъзет нэкIубгъор джы къыдэкIырэ адыгэ гъзет-ым инэкIубгъуитIу фэдызгъ. Очеркыр агу рихыгъэу, Гъу-чыпсэ пыл къэбар гъэшIэ-гъонхэр зэхашIагъэу нэбгырэ пчъагъэ къысфегъогагъ, гъо-гум къышысIуагъэу къыс-фэгъушIогагъэри мэкIагъэп.

А лъэхъаным Ацумыжъ Гъучыпсэ ЮфышIу пчъагъэу зэшIуихыгъагъэхэу къэстхы-гъагъэми сакъытегушылэжыи-рэр, ыужыкIи шIоу кIэлэеджа-кIомэ, цыфмэ афишIагъэми

гъунэ иIэп, тхылъ гъэ-шIэгъонхэри къыдигъэ-кIыгъэх. Ахэм ащыщ тхылъ къыдэхъэгъэ очеркхэм къахэзгъэщы сшIонгъу Шъхъэлэхэу унагъом Гъучыпсэ фи-тхыгъагъэр. Унагъор хы ШIуцIэ Iушъом Iус ша-псыгъэмэ ащыщ. А уна-гъом шапIугъэхэр апсэ емыблэжъхэу Хэгъэгъу зэошхом зэрэхэлэжъа-гъэхэр, хыишъэ зыпылэ къэзэкъ унагъоу Степа-новхэр зэшибгъу хъухэу зэопIэ зэфэшъхъафхэм зэрашIу фэхыгъэхэм Шъхъэлахъохэри зэрафэ-дэхэр Ацумыжъ Гъу-чыпсэ иочерк къыши-гъэлэгъогагъ. Степа-новхэми афэдэу, Шъхъэ-лахъохэми якъэбар цыф-жъугъэхэр нэлуасэ зы-фэхъуагъэхэр зэо ужыр ары ныIэп.

1980-рэ ильэсым имэзае и 27-м Краснодар краим игъэзе-тэу «Советская Кубань» зы-цIэм къышатхыгъагъ:

«Степановам адыгэ шыпхъу иI Шъхъэлэхэу Умар ыпхъоу Чэбэхъан. Шапсыгъэ чылэм щыщ ным Хэгъэгъу зэошхом чIыпIэ зэфэшъхъафхэм ащызэ-онхэу ыкъуибгъу, ыкъохэм якIалэхэу шъэуиш, изы ныс ыгъэкIогагъэх. ЛIыхъужы-ныгъэ зэрахъэзэ зэуапIэмэ ащыфэхыгъэх ыкъуибл, ыкъомэ ащыщ изы кIалэ, инысэ.

СыдыкIи ибгъэкъужын умылэкIышт чIэнэгъибгъу урыс унагъом ышIыгъ, ащ фэ-диз чIэнагъэ адыгэ унагъоми ышIыгъ. ЗIахыыл хухи, егъа-шIэм лъэпкыитIумэ яшIэжъ хэлъынхэу Степановхэмрэ Шъхъэлахъохэмрэ фэхыгъэх. Анахъ лъапIэу тилэр фэттыгъ ТекIоньгъэшхом. Чыгум нэсэу шъхъащэ къышгъуфэтэшIы шIо, дзэкIолIхэм янэхэм!»

Шъхъэлэхэу Чэбэхъан непэ къызынэсыгъэм зищытхэу афэмыухырэм ишъхъэгъусэу Къасполэт фигогыгъэу шъэ-уихырэ пшъэштыщырэ илагъ. Ахэм афэшъхъафэу илI напэрэ шъуз къыкIэныгъэхэу шъэуи-плIырэ пшъэштытIурэ ыпIу-жыгъагъ. Къасполэт зэошхор къылэгъужыгъэп, ар къе-жъэным ыпкIэ идунай ыхъо-жыгъагъ.

Унэгъо Iужъум зэрипашэзэ, Чэбэхъан Юфыбэ зэрихъэ-штыгъ, тхъамыкIэхэм якоми-тет хэтыгъ, колхоз зэхэщэны-ми чанэу хэлэжыгъагъ, къо-джэ советым хэтыгъ, район советми идепутатэу хадзы-штыгъ, бзылфыгъэ советыр къуаджэм щызэхэзыштыгъагъэр Чэбэхъан арыгъэ. Ащ фэдэ бзылфыгъэр зэлукIэм къы-щыгушIыи, Iашэ зылыгъын зылэкIыныу чылэм дэсыр зэкIэ зыч-зыпчэгъоу пным пэ-уцужыныхэу яджэгъагъ. Ащ фэдэ ным, бзылфыгъэм иль-фыгъэхэр къогъу къохъажы-гъэхэп, апсэхэр яхэгъэгъу, ячIыгу

афатыхи, текIоньгъэр къагъэ-блэгъагъ...

Джы джащ фэдэ гушпысэ-хэр, гушпысэ нэфхэр уагъэшIэу Ацумыжъ Гъучыпсэ иочеркэу заом хэлэжыгъэ адыгэ унагъо-хэм афэгъэхыгъэхэр тхыгъэх...

АдыкIэ, икIэлэгъэджэ Юф-кIэ зыбгъэзагъэми, кIэлэеджа-кIомэ Гъучыпсэ афишIагъэм уегъэгущо. Ригъаджэшты-гъэмэ шIэныгъэу, гъэсэныгъэу аригъэгъотыштыгъэр, зекIо гъогуу зэпаригъэчыгъэхэр зым нахыи адырэр нахъ гъэшIэгъон. ТхэкIо цIэрылоштыгъэу Арка-дий Первенцевым Кочубей фэгъэхыгъэ тхылъыр ытхы-ным ыпэкIэ бэ къыкIухъагъа-гъэр, лIыхъужыыр зытеуцогъэ чIыпIэ пэпчэ нэсыгъагъ пIоми хъуштыгъэ, ау Кочубей икIэ къыфэгъотыгъагъэп. Ар Гъу-чыпсэ ригъаджэштыгъэмэ афызэшIокIыгъагъ. Ащ ихъа-тыркIэ рзэныгъэхшо къыфы-риIэу Первенцевыр Гъучыпсэ къыфатхэштыгъ, бгъуитIуми ялгъэу къызэхэхи, Кочубей икIэ саугъэт тырагъэуцо-гъагъ...

Пшъэшъэжые-шъэожые-хэу ригъаджэштыгъэхэм, зекIо ыцэштыгъэхэм илфыгъэмэ афэдэу гукIэгъушхо афыри-лагъ, ежъ иехэми ыпсэ ахэ-ллыгъ. Ыкъо нахыжъэу Каз-бек шъэожые такъыр зыщы-хъугъэм диубли, дунаим те-тыфэ ипкыгъо-лэгъум, иныб-джэгъум фэдэу гушылэгъуи упчIэжыгъуи ышIыштыгъ. Иаужырэ ильэсхэм ипсауны-гъэ къызэрэзIыхырэу зызе-хешIэм, Казбек къышыгулгъэу, осыет фэдэу къыфишIыжы-гъагъэр иIэпэрытхэу зэошхом хэлэжыгъэхэм афэгъэхыгъэу ыгъэхъазырыгъагъэр къыфы-дигъэкIынэу ары. А лъэхъаным Ацумыжъ Казбек тарихъ шIэ-ныгъэхэмкIэ кандидат хъугъа-гъэ, нэужым докторышIэр къы-гъэшпыпкъэжыгъэу, ятэ ишъэ-огъугъэ Андырхъое Хъусен ыцIэ зыхырэ кIэлэгъэджэ колледжым ипашэу Юф ешIэ. Гъучыпсэ зыкIэхъопсыштыгъэ лъэаплIэм, ыкъо нахыжъ лъэ-кIэу иIэр ешIэти, шIэныгъэ ку-урэ гъэсэныгъэ игъэкIотыгъэрэ зэригъэгъотыгъэр арыгъэти, Казбек нэсыгъэу, ятэ икIэлэ-егъэджэ гъогу тет.

Гъучыпсэ шIэлэфэ бэклаерэ Мыекъуапэ къакоштыгъ. Ары пэпчэ тызэримыгъэлэгъоу, шIагъэу иIэхэм ташымыгъэ-гъуазэу къыхэкIыштыгъэп. Тэри хылушъо адыгэ чылэхэм тызахахэкIэ, лъэтемытэу къэ-сыштыгъ. Аужырэу Гъучыпсэ зыщыслэгъужыгъагъэр джа хылушъор ары. ЧыпIэ зытIу-щи къыддышыи, тхэкIыжы-гъагъ. Бэ темышIэу къызэрэ-чIэкIыжыгъагъэмкIэ, лIы шIа-гъор егъэшIэрэу тхэкIыжы-гъагъ, ау ильэуж дахэ тичIы-лэ къытыринагъ, шIоу ышIа-гъэхэмкIэ, итхылъхэмкIэ ти-шIэжъ къыхэнагъ.

КОЩБЭЕ Пшымаф.
Адыгэ Республикэм
ильэпкъ тхакIу.

Пыир къыттекІуагъэп

1941-рэ илъэсым имэкъуогъу мазэ нэмыц-фашистыдзэхэу Европэр зэрэпсау зыштагъэхэр тыхэгъэгоу СССР-м къызытебанэхэм, зэрэдунаеу зымыгъэшлэгъуагъэ къыхэкІыгъэп. Ошлэ-дэмышлэ Іофклэ мамыр хэгъэгум къибэнэгъэ пыидзэм ащ икхъхъэлэ лъэныкъо лъэш дэдэу зэцигъэкъуагъ. Дзэ Плъыжымрэ советскэ цыфхэмрэ бэ зэралытыгъэр къэнэфагъ.

Цыф лъэпкъ зэфэшхьафхэр зэкъоуцохи, «Е уллэн, е уллын» зыфалорэ гушыгъэжыр яІэубытыплэу, зышгъэ икІыгъэ пый мэхъаджэм пхъашэу пэуцужыгъэх. ІэкІыб къэралыгъом янахыбэм Советскэ Союзыр зэхэтэкъогахэу къащыхуштыгъэми, тикъэралыгъо шыпсэухэрэм яцыхъэ тельыгъ пыидзэр зэрэзыхъутыщтым, мамыр шылаклэм игъогу тызэрэтеуцоштым, текІоныгъэр зэрэтыештым.

Мэфэ 1417-рэ ыкхудынгъ тыхэгъэу ишхъафитыныгъэрэ инасыпыгъэрэ апае советскэ цыфхэр зыч-зыпчэгъоу зедэ-Іажъхэзэ пным зыщыпэуцужыгъэхэ заом. А уахтэм къыклопІ Советскэ Союзым ыкхъэмрэ ыпхъухэмрэ зэмыблэжъхэу зэуагъэх. Илгъэспллым къыклопІ тидзэхэр Волгэ шегъэжъагъэу Эльбэ нэс ащыклогъэ зэошхэм ягъогу къинхэм арыкІуагъэх ыкІи Германием икхъэлэ шхъалэ ТекІоныгъэм ибыракъ шагъэбыбэгагъ.

Хэгъэгу зэошхом сыхэлэжъагъэп сыныбжэ зэрымкыгъэм къыхэкІэу, ау заор къызежъэгъэ мафэр непэ фэдэу къэсшлэжы. Тичылэ дэхъухъагъэхэр джыри сынэгъу кІэтых. Германияр тыхэгъэгу къытебани, зао къызэрэтишыллагъэм фэгъэхыгъэу къоджэ клубым чылэ зэлукІэ шылагъ. А мафэм чылэм къэбар къыщекІокІыгъагъ заор къежъагъэу, фашистхэр тыхэгъэгу къытебэнагъэхэу. Колхозник унагъо хэм радио зэрямылагъэм къыхэкІэу, зэкІэми а къэбарыр ашлагъэп. Ау партием и Шэуджэн райком илІыкІоу къоджэ зэлукІэм къышыгушылагъэм хигъэунэфыкІыгъагъ Германием зао къызэрэтишыллагъэр. ТекІоныгъэр къызэрэдэтхыштым ицыхъэ зэрэтельыгъэми къыкІыгъэтхыгъагъ.

ЗэлукІэр адрэ зэхэхэу къоджэ клубым шашыштыгъэхэм афэдагъэп. Цыфхэр чІэмыфэжъхэу, шысхэм анахы шытхэр нахыбэу, зы макыи чІэмыкІуагъ, къэгъушыгъэ партиинэ Іофышлэм къыІорэ пстэури агу раубытэу рагъэкІокІыгъагъ. КІэлэцІыкІухэри бэу чІэтыгъэх. Райкомым илІыкІо гушыгъэр къызеуехым зыми упчІэ ритыгъэп. ЛІыжэ зытІуш къызэрэшыгушыгъэгъагъэр къэсэшлэжы, ау ахэм къаІуагъэхэр сыгытупшэжыгъэх. ЗэлукІэр зауухым анэгухэм нэшхъиго акІэлэу, гушыгъэ лыягъи къамыІоу зэкІэри зэбгырыкІы-

жыгъэх. Бзылфыгъэхэм «Тхъэр къытауи, къэнэгъэ тІэкІум тыра-щытІыхъажына» зэралогъагъэр бэрэ сыгу къэкІыжы. Призвыник кІэлаклэхэм загъэлэу, «тэ а Гитлерыжым ифэшгуашэ едгъэгъотышт, ышхъэ къэтхынышт, тыкъыдэхъажыштыт», — аІоу бэрэ зэхэтхыгъэ.

СССР-м ІэкІыб къэрал ІофхэмкІэ инаркомэу В. М. Молотовыр радиомкІэ къызэгъушыгъэм, заор къызэрэжъагъэм епхыгъэу хэгъэгум всеобщэ мобилизациеу шыклорэм тегъэпсыкІыгъэу къыкІэлтыкІорэ мафэхэм хульфыгъэхэр бэу дащыхэу, бзылфыгъэ зытІушхэри ахэтхэу, зэрэрагъэжъагъагъэр бэмэ къашлэжы. Мафэ къэс шыкузэкІэт этегъэпсыхъагъэхэм арысхэу къоджэ Советым ІукІыхэти, район военкоматым ращалІэштыгъэх. Купышхоу зэхэтхэу ащ ращыхэти, лъэсэу мэшІокугъогу станцие анахъ тпэблагъэм, станицэу Дондуковскэм, ащэщтыгъэх. Сичылэ изакъоу нэгырэ 200 фэдиз заом ашагъ, ащ ызыныкъор хэкІодагъ.

«Шэжэ тхылым» инэкІубгъохэм узахаплъэкІэ къэошІэ заом къыздихыгъэр зыфэдэр. Гур агъэузы илъэс 18 — 25-рэ аныбжэу хэкІодагъэхэм афэгъэхыгъэ тхыгъэхэм. Зы унагъо икІыгъэхэу нэгырэ шырыш, тІурытІур зышІокІодыгъэри макІэп.

Къэбыхъаблэ шыпсэурэ лăкъохэмкІэ анахыбэ зышІокІодыгъэр Цэйхэр арых. Цэй зэунэкъошхэу нэгырэ 11 заом хэкІодагъ. Ахэм ауж итых Цуамыкхъохэр, янэгырибгъумэ къагъэзжыгъэп. Хъасанэкъо зэунэкъошхэу нэгыри 5-мэ апсэ агъэтылтыгъ.

Заом ашагъэхэм ащыщэу фронтм тикъуаджэкІэ цыфэхыгъэу апэу зыкъэбар къахыгъагъэр Уракъ Мурат. Ащ ыуж

извешение пчъагъэ унагъохэм къафахыгъ. Къэзымыгъэзжыгъэхэм ащыщэу бэрэ сыгу къэкІыжэ зэпытырэр Мэзлэукоу Шумаф. Ар къызэрыхъухэгъэ унагъэр тигъунэгъут. Непэ яуни щытыжъэп, ышынахыкІитІуи дунаим ехыжыгъэх. Шумафэ иІокІэ-шІыкІэхэр, ишэн-зекІуакІэхэр джы къызнэсыгъэм сынэгъу кІэтых. Ар я 10-рэ классыр къэухыгъо рагъэфагъэп. КІалэм деджагъэхэу непэ псауу шыІэмэ къалотэжы урысыбзэмрэ урыс литературэмрэ зэрйкІсагъэхэр. Заор кІозэ Къыблэ фронтм къыщаулагъэу, ыІэ сэмэгъу кІапхагъэу яджэ къызэрэкІогагъэр, мээ зыщыплэ чылэм зэрэдэсыгъэр къэсэшлэжы. Иулагъэ зэкІыжым, фронтм ащэжыгъ. Насыпнчъагъэу къехуллагъэр заор аухынкІэ мазэ нахыбэ къэмынагъэу кІэлэ гушІубзыр зэрэхэкІодагъэр ары. Латвием цаукІыгъ. Къэсэшлэжы яджэ къагъэхыгъэгъэ писъмэу командованием идзэ къулыкъушІэхэм ащыщхэр зыкІэтхъыгъэм итхэгъагъэр: «ШыуикІалэу Шумафэ боевой пшгъэрылгъэу фашыгъэр ыгъэцэкІагъэу къэкІошхэу, нэмыц снайперым ипцэшІуашэ къытефи фэхыгъэ, Жыогъо Плъыжым иордени медальхэри иІагъэх».

Джы ягугъу къэтшІын Хэгъэгу зэошхор къызежъэгъэ мафэм — мэкъуогъум и 22-м чІыплэ зэфэшхъафхэм ащыІэхэу зауу къежъагъэм хиубытэхы, ар аухыфэ зэуагъэхэу, псауу непэ къытхэтхэм ащыщхэм. Ахэр АдыгъэкІалкІэ: Даут Юсыф, Жыогъо Плъыжым иорден, медальхэу «За оборону Сталинграда», «За победу над Германией» зыфиІохэрэр; ТхыалІ Аюб, Жыогъо Плъыжым иорден, медальхэу «За победу над Германией»; ЦыкІу Индрис, медальхэу «За победу над Германией»; Шэуджэн Андзаур,

медальхэу «За победу над Германией» яІэх.

Джэджэ районмкІэ: Троший Филипп, Хэгъэгу заом иорденэу я II-рэ степень зІэр, медальхэу «За отвагу», «За победу над Германией» зыфиІохэрэр иІэх.

Кошхъэблэ районмкІэ: Бэрэхэштэ Мыхъамэт, медальхэу «За победу над Германией»; Калмыков Павел, Хэгъэгу заом иорденэу я II-рэ степень зІэр, медальхэу «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», «За победу над Германией»; ХъокІон Ислъам, медальхэу «За победу над Германией»; Чумаков Стефан, медальхэу «За победу над Германией» яІэх.

Красногвардейскэ районмкІэ: Бырджэ Хъанджэры, Жыогъо Плъыжым иорден, Хэгъэгу заом иорденэу я I-рэ степень зІэр, медальхэу «За оборону Кавказа», «За победу над Германией»; Къудайкыо Исмахыл, «За оборону Кавказа», «За победу над Германией» зыфиІохэрэр яІэх.

Теуцожэ районмкІэ: ШэхэлІ Аслъан, медальхэу «За оборону Кавказа», «За победу над Германией»; Пэнэшгу Хъанахъу, медальхэу «За победу над Германией»; Еутых Шумаф, Хэгъэгу заом иорденэу апэрэ степень зІэр, медальхэу «За отвагу», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией»; Нэхэе Марий, Жыогъо Плъыжым иорден, Хэгъэгу заом иорденэу я I-рэ степень зІэр, медальхэу «За отвагу» (Іогъогогъо), «За боевые заслуги», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За победу над Германией» яІэх.

Джащ фэдэу къалэу Мыекъуапэ шыпсэурэ ветеран 42-р Хэгъэгу зэошхор къызежъэ мафэм къыхыубытагъэм ащыш. Ахэм зы нэгырэ адыгъу ахэтгыгъ

шхъае, ТекІоныгъэм ия 66-рэ илъэс къэсынкІэ мэфэ зытІуш иІажэу идунай ыхъожыгъ. Ар Пшыхъожэ Хъуд ары.

Заом иветеран купэу зигугъу къэтшІыгъэхэм фронт зэфэшхъафхэм къащахыгъэ боевой наградэхэр «Победители» зыфиІорэ шІэжэ тхылым къызэрэхиутыгъэм тегъэпсыкІыгъэу къэтхыгъэх. Къэлогъэн фаер ветеранхэм зэуапІэхэм къащахыгъэ орденхэмрэ медальхэмрэ афэшхъафэу Хэгъэгу заом иорденэу степенитІу зІэм фэдэ фронтовик пэпчэ зэряІэр ары. А наградэ лъапІэр 1985-рэ илъэсым, ТекІоныгъэм ия 40-рэ илъэс тегъэу СССР-м и Апшгъэрэ Совет и Президиум къыдигъэкІыгъэ Указым тетэу зэошхом хэлэжъэгъэ пстэумэ а илъэсым зэрафагъэшъошагъэр гъэзетеджэхэм агу къэтгъэкІыжы.

«Шэжэ тхылым» инэкІубгъохэм узяплтыкІэ, Хъакурынхъаблэ шыщ Мэрэтыкъо лăкъом шыщэу нэгырэ 40 заом зэрэпфэхыгъэм икхъбар иІолагъо. А пчъагъэм шыщэу нэгырэ 34-р зыдэхъугъэр амышІэу кІодыгъэ. Теуцожэ районм икхъоджэ зэфэшхъафхэм ащыпсэурэ ХъокІо лăкъом хэкІыгъэхэу заом хэкІодэгъэ нэгырэ 42-м шыщэу 18-р ПчыхъалІыкыуае икІыгъ. Адрэ нэгырэ 24-р Едэпсыкыуае, Пэнэжыкыуае, Къэзэныкыуае, Аскъэлае, Хъалгъэуае, Джэджэхъаблэ, Къунчыкхъохаблэ ащыщых. Мы лăкъо шІагъом шыщ нэгырэ 35-р зыдэхъугъэр амышІэу кІодыгъэкІэ макІо. Шэуджэн районмкІэ Даур лăкъуауцІэ зІэу заом хэкІодэгъэ нэгырэ 31-м шыщэу 21-р зыдэхъугъэр амышІэу кІодыгъэ.

Илъэс 70-рэ мэхъу Хэгъэгу зэошхор къызежъагъэр. Ащ СССР-м иІыфхэу нэгырэ миллион 20-м ехъу хэкІодагъэу ары статистикэм къызэртитырэр. Ау мы мафэхэм гъэзетхэм, радио, телевидением къызэрратырэмкІэ, ащ нахъ баІо кІодыгъэ. Сидэу шытми, а тхъамыкІэгъошхоу илгъэсплІ зыкхудынгъэр зышылагъэр нахъ тІэчыжъэ ху къэс тыхэгъэу ис цыф лъэпкъ зэфэшхъафхэм уасэу афашырэм хэхъо. ТхакІом зэриІуагъэу, «Сыдэу зишІыми, пыир къыттекІуагъэп, Іэшэ Іаеу къыхихыгъэм зи ишІуагъэ къэкІуагъэп».

Къэрэмыхъужэ ащ фэдэ зэо мэхъаджэ!

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

АР-м иветеранхэм я Совет

ипресс-секретарь.

КЪЭБАР ЗЭФЭШХЪАФХЭР

Процентхэм къахэхъошт

Сбербанкым ипрезидентэу Герман Греф акционерхэр зыхэлэжъэгъэ зэфэхысыжэ зэлукІэгъу зэхыщэгъагъ. ИкІыгъэ илъэсым Сбербанкым гъэхъагъэу ышІыгъэхэр къызшилогъэ докладым цыфхэр едэлугъэх. Г. Греф къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, цыфхэм кредитэу аратыхэрэм атэхорэ процентхэм бжыхъэ нэс къахэхъошт.

ЦыфхэмкІэ ар къэбар гомыІу, сыда помэ Сбербанкым ахыщэ чІыфэ къылызыхыхэрэр къэралыгъом ис кредитор пстэуми азыщанэ фэдиз мэхъух. Сбербанкым икредитхэр къызигъэлапІэхэкІэ, нэмыкІ банк пстэуми япроцентхэр къыдагъэкІоештых.

ГушыІэм пае, «Абсолют банк» зыфиІорэм иправление итхъаматэ игуадзэу Е. Ретюнскэм къызэриІорэмкІэ, Сбербанкым осэ политикэу зэрихэрэр зэрэмыиныр ары адрэ банкхэм якредитэу атыхэрэм япроцентхэр зыкІызтыралажэхэрэр.

Сбербанкым ипроцентхэм къызэрахыгъахъоу, адрэхэри ащ ыуж ихъанхэу хъазырыпсых.

УФ-м и Сбесбанк иІофхэм язытэт зыщызэфэхысыжыгъэ зэлукІэгъум ащ иправление итхъаматэу Герман Греф икІэрыкІэу агъэнэфэжыгъ. Банкым и Устав къызэриІорэм тетэу кредитнэ организациеу ипашэ илгъэси 4 ипалгъэу джыри хадзыжыгъ.

Къылэжыгъэ

Абхъаз Республикэм хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэм пылъ Фондыр Абхъазым и Президентэу зидунай зыхъожыгъэ Сергей Багапш Абхъаз Республикэм и ЛшыхъужыщІэ фэгъэшъошэнэу къэджагъ.

Джэпсалгъэм къызэрэщІорэмкІэ, Сергей Багапш Абхъаз Республикэм фишлагъэр абхъазхэм язакъоп, зэрэдунаеуи янэрылгъэу. Ар дунгъэ сообществэм къэралыгъо шхъафитэу зыхалыгъэным фэшІ икыарыуи иуахыти ашхъасыгъэп, кыныбэ зылгъэгъутэ илгъэпкъ зыкІэхъопсыштыгъэ статусыр къыфыдихыгъ. Нэужым Абхъаз

Республикэм икхъэралыгъо хабзэ игъэцэкІокІо органхэм яструктурэ зэхыщэ зэхъуми, пэшэ Іушэу, цыфхэм ягумэкІыгъохэр къызыгуыріорэ президентэу ар щытыгъ. ІофышІэгъэшхоу иІэхэм ямылтыгъэу ыкІи ежыр цыф къызэрыкІо шырытэу зэрэщытыгъэм къыхэкІэу, С. Багапш шІухъафтын лъапІэхэр зыфигъэшъошэжыгъэхэп, нэмыкІэу цыфхэм къахэзыгъэщын зекІокІэ пхэнджхэр къызхигъэфагъэхэп.

— Абхъаз Республикэм социальнэ-экономическэ лъэныкъомкІэ зэхъокІыныгъэхэр ригъэшІынхэмкІэ Сергей Багапш фызэшІокІыгъэр къыдалыгъэнышгъ, Абхъазым и Лшыхъужэ идышгъэ жъуагъо фэгъэшъошэныр къылэжыгъэ шыпкыэу щыт, — къыщело Фондым иджэпсалгъ.

Машинэхэм аригъэкІыгъэх

Къэбэртгэ-Бэлыкъар Республикэм ипашэу Къанэкъо Арсен уплъэкІун гъэшІэгъон зэшІуихынуу ыгу къэкІыгъ. Шэлгъэ

гъэнэфагъэкІэ ІэнэтІэ инхэр зезыхъэхэрэ цыфхэр автомобилэу агъэфедэхэрэм аригъэкІыгъэх. Джы ахэр цыф жъугъэхэм ахэтхэу автобусхэмкІэ яІофшІапІэхэм якІуалІэхэзэ ашІышт.

Хэбзэ автомобильхэр зыгъэфедэнхэ фимытыгъохэм ахэхъэх республикэм и Правительствэ итхъаматэ игуадзэ, парламентым инспектор, КъБР-м ипашэ и Администрацие итхъаматэ, министрэхэр, къэралыгъо ыкІи республикэ комитетхэм япашэхэр.

Пашэм и Администрацие ипресс-къулыкъу къызэритырэмкІэ, ащ фэдэ унашго Къанэкъо Арсен зыкІишІыгъэр къалэм общественнэ транспортэу шылажэрэм иІофшІакІэ зыфэдэр чиновникхэм зытэтым тетэу альтегъуным ыкІи нахъ пэблагъэ фэхъунхэм пай. Бэрэ пІоным нахыи, зэ плъэгъумэ нахъ ишІуагъэ къақлоу къыхэкІы. Арышгъ, общественнэ транспортм шыкІагъэу иІэхэр пэшэ зэфэшхъафхэм ашхъэкІэ зэхашІэмэ, Іофыгъохэм язэшІохын анаІэ нахъ тырагъэтынэу республикэм ипашэ мэгугъэ.

«Юга РУ».

ФЕРМЕРЫР, СЫД УИЩЫАКИА?

Уигухэлъхэр кыыбдэрэхъух, Шыхьам!

Шэуджэн районым мэкьюмэщышлэ-фермер хыызмэтшлалэу щызэхэ-цагэхэм зыклэ ащыц кыуаджэу Хьакурынэ-хьаблэ щыпсэурэ Жемадыкыо Шыхьам зипащэр. Мы лъэхъаным ащ хыызмэтшлалэ жьоклу-плэ чыгу гектар 220-рэ егъэлажэ. Ахэм бжы-хъэ коцыр ыкли хэр, тыгъэгазэр къащегъэклы.

— Икыгъэ илъэсым бжыхъа-сэу слагаэхэр дэгъоу кысэта-гъэх, — ело фермер калэм. — Сибжыхъэ коц гектар тельгытэу центнер 50 кысхыгъ. Мыгъэ лусхыжыштыгъ коц гектар 80-рэ хъэ гектар 60-рэ. Гъатхэм бэрэ ошх кызырещыгъэм тигъэ-охъугъэми, сибжыхъасэхэм ми-неральнэ чыгъэшлуклэ мыдэу сьашлугъ. Гектар тельгытэу аммиачнэ селитрэу коцым ки-лограмм 270-рэ, хъэм кило-грамм 150-рэ алкэлэгъэхьагъ. Ащ даклоу химиер дгъэфедзэ, бжыхъасэхэм узыр къахъмыхъа-ным ыкли уыжъхэр къахъ-мыклэнхэм афэшл игъом тэдэлэ-жыагъ. А пстэумэ яшлуагъэклэ,

сибжыхъасэхэм непэ теплэу ялэм сегъэразэ.

Мыгъатхэ фермерым тыгъэ-гъэзэ чылапхэр гектар 80-м аригъэклу. Еж иунэе тракто-рым сеялкер пышлагъэу мэфэ заулэклэ а культурэм ипхъын ыухыгъ. Етланэ иньбджэгъу фер-мерэу Мэрэтыкыо Заур исеялкер рити, ащи тыгъэгазэр рипхыгъ.

Бжыхъасэхэм яухыжынын зы-щыфежыштыгъ уахътэр чыжыэ-жып. Шыхьам мы лъэхъаным анахъэу зыгъэгумэкыхэрэм ащыц лэжыгъэу ыугъо-ижыштыгъ уасэу клихыштыр.

— Икыгъэ илъэсым коц ки-лограмм соми 3,7-клэ сшагъэ, етланэ тхьамэфэ зытлу зытешлэм, коцым ыуасэ соми 5-м нэсыгъ, — ело Шыхьам. — Ар лъэшэу сыгу кыеуагъ, сыда плэмэ лэ-жыгъэу сыугъоижыгъэм фэдэу кысфихын ылъэкыхыштыгъ хэпшыкыгъэу кышыкылагъ. Мыгъэ бжыхъасэхэм къатыгъэу кыс-хыжыштыгъ эклэ кызышсы-ухъумэшт чыплэ сйлэш, ащ члэстэкшошт, мээ зытло члэгъэ-лышты. Сэ сишлэшлуклэ, зы коц килограмм ыуасэ соми 6 — 7-м кышымыкылэмэ, лэжыгъэр кызыгъэкырэм фэдэ фэхъушт, ащ ишлуагъэклэ, икызмэтшлалэ

нахъ зэтыригъэпсыхъан ылъэ-кышты.

Фермерым чыгуо ыгъэфедэ-рэр цыфхэм кыфагъэзэгъэ пайхэр арых. Илъэс кыс пай пэпч хъэ е коц тонн, тыгъэгъэзэ дэгъэ литрэ 35-рэ цыфхэм аре-ты. Ащ даклоу чыгуо лэхъэр зи-ехэм хьакыулахыр афеты.

— Икыгъэ илъэсым зипай кысфэзыгъэзагъэхэм ащышхэм чыгуур слахыжыгъагъ ежхэм лэжыгъэр кышцагъэкыныш, фэдэ хахын яхысапэу, — кье-луатэ фермерым. — Ау нафэ кызырэхъугъэмклэ, ахэм чыгуом зэрэдэлэжъэнхэ клуачлэ ямылэу кычлэклы, зи рамышлэшгоу амброзиеклэ зэхэгъэкыхыагъэх, ыужым ахэр ситэжынынхэу кы-сэлэлэгугъэх, ау сафеуцоллагъэп.

Жемадыкыо Шыхьам лэжы-гъэу кыыжыжырэм щыц лэхышлу былымэу ылыгъхэм арегъэшхы. Мы лъэхъаным ащ къащырэ чэм 35-рэ ил. Зегорэм чэтхэо фабрикуу щыгыгъэр ыш-фыжыи, ащ тет псуалъэхэр дэ-гъоу зэтыригъэпсыхъагъэхэу бы-лым плашэхэр ащылъгъ. Щэу чэмхэм къахыжырэ агроком-плексу «Шовгеновский» зыфи-лорэм ищэ завод щешэфы. Фер-мерым кызырилорэмклэ, мазэ

горэклэ узэклэ лэбжыкыэм шэ ки-лограмм ыуасэ сомэ 14 кыра-тыштыгъэмэ, джы а пчъагъэр сомэ 12-м нэсыгъ.

— Щэм ыуасэ зыпкэ зэрымы-тым кыыжыжырэ ащ гъомылэпхъэ зэфэшхъафхэр хэсшыкыкыхэм фэдэу кысфихыштыгъ хэщышт, — ело Шыхьам. — Ау непэ ащ фэдэ амал сйлэп. Сыда плэмэ кыуаджэм кыкылуэ электрическэ токэу былымхэр зыщытлыгъхэ чыплэм кыкылуалэщтыгъэр эклэ паупкы атыгъугъ. Ащ кыыжыжырэ чэмхэр электричествэр дгъэфедэ зэтышынхэ тлэккырэп. А

щыкылагъэр дэгъэзыжыгъэным пэлухъащтыр маклэп.

Джащ фэдэ гумэкыхэр илэхэу мэкьюмэщышлэ-фермер хыыз-мэтшлалэм ипашэу Жемадыкыо Шыхьам имэфэ лощлэгъухэр зэлэклох. Ар мэгугъэ лэжыгъэ зэфэшхъафэу кыыжыжыгъэрэ мидэу кыетэнхэу.

**ЛІХЪУСЭЖЪ
Хьаджэрэтыбый.**

Сурэтым итыр: **Шыхьам исе-ялэ зэритыгъэ фермерэу Мэ-рэтыкыо Заур тыгъэгазэм иаужырэ гектархэр епхы-жыкы.**

Концерт къафатыгъ

Бэмышлэу искусствэ-хэмклэ клэлэцыкыу еджа-плэу Адыгэкъалэ дэтым, илъэс кыс зэрашы хаб-зэу, отчет концерт кы-лэдэхэм къафатыгъ. лощлагъэу ялэхэр клэ-лэцыкыу хэм янэ-ятэхэм, акъош-лахылхэм, яныб-джэгъу цыкыу хэм ара-гъэлэзгъугъ.

ахэм ащышбэ орэдыло ыкли кыэшхоклэ бэлахъэ хъунэу, лъэпкэ искусствэм хэщыныгъэ-хэр рагъэшлынхэу.

Ащ ыуж Хьодэ Адам гушылэр зыратым, искусствэхэм яклэлэ-цыкыу еджаплэ игъэхъагъэхэм зэрарыгушхорэр кылуагъ:

— Тыхъалэ талант зыхэлэ ныбжыкыкыхэмклэ бай. Ащ фэ-шыхъат тиклэлэцыкыу хэр тыдэ клуагъэхэм — Шьачи, Анапи, Геленджики, Туапси, нэмыкы-хэм ащылагъэхэм тыкыа-мыгъэу кыгъэжыгъэу теклоныгъэ кызырэтфахырэ. Ар зышлу-шлагъэр тиклэлэгъаджэхэу зы-лэккы кызымыгъанэу, ежхэм ялыфгыгъэхэм афэдэу лощ адэ-зышлэхэр арых. Шьопсэу, шьотхъэжэ, зэккыи лъэшэу тышфурэз.

— Сэри гушылэ зытлу кыэслон, — ело искусствэхэмклэ клэлэцыкыу еджаплэм идиректо-рэу Мыгу Светэ. — Лъэшэу ти-гуапэ непэ тиотчет концерт еп-лынэу, тиофшлагъэхэм яклэ-уххэр зыфэдэхэр зэрагъашлэхэ ашлэигоу мыщ фэдиз цыф кызырэтфэкуагъэр. Сиоф-шлэгъу клэлэгъаджэхэу сызфэ-разэхэм, тиклэлэцыкыу хэм ащлэккы гушылэ шьосэты тлэккы кызырэттымыгъэнэщтыгъклэ, шьудгъэгъушлэным, шьудгъэгъ-фыным афэшл дэгъоу, дахэу

тилэр эклэ сценэм кызырэт-щыдгъэлэзгъоштыгъклэ.

Зэккыи мы залым исхэм ащлэккы «тхъауегъэпсэу» ело сшлэигоу тыхъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбий. Зэккыи шьошлэ тиеджаплэ зы-члэтыгъэ унэр зэрэдэ дэдагъэр. Амал тэрэз тимылэу илъэс пчъа-гъэр ащ лощ шытшлагъ. Хьа-тэгъу Налбий кыалэм имэрэу зы-хадзым, тэдэжэ кыакуи, лощыт зытетым зышчыгъэгуази, башэ темышлэу лъэпкэ культурэм и Гупчэ искусствэхэм яклэлэ-цыкыу еджаплэ пае унэхэр щаригъэгъэцкыжыкыи, тыкыш-жыкыгъ. Непэ тиамалхэр дэгъу дэдэх, зыдгъэпсэфыжыгъэш, тигушлэгоушху, тызыщыкыи шылэп. Тхэр разэ фэхъу Хьа-тэгъу Налбий. Джыри бэмышлэу ыдэжэ сызычлэхэм кысылуагъ тиусловиэхэр нахышлу зэрэт-шыштыгъым ыуж зэритыгъ, «Сплит-системэхэр» тиофшлагъэхэм зэрэчларигъэгъэуцощтыр. Лъэ-шэу тафэраз тигъунэгъухэу лъэпкэ культурэм и Гупчэ иди-ректорэу Слэшэу Ахьмэди, библиотечнэ системэм ипашэу Хьа-кыо Марзыети, нэмыкыхэм. Тхьэм зэккыи шьуимурадхэр кыыжыгъэгуахы.

Ащ ыуж республикэ ыкли лэжыгъэ кырал зэнэкыкыу зэфэшхъафхэм щытхэу тхыльхэу къащыфагъэшхошагъэхэр, ахъ-щэ шлухъафтынхэр, кыгъагъэ-хэр афэгъушлэхэу аратыжыгъэх искусствэхэм яклэлэцыкыу еджа-плэ иклэлэгъэдэжэ 11-мэ. Етланэ чэзыур анэсыгъ ыпшыгъэккы зигугъу кыэтшыгъэ клэлэеджа-кыкыу олимпиадэ, фестиваль ыкли зэнэкыкыу зэфэшхъафхэу республикэм, фэшхъаф кыалэ-хэм ыкли лэжыгъэ хэгъэгъухэм ащы-лагъэхэм теклоныгъэ къащыдзы-хыгъэхэм. Ахэр нэбгырэ 22-рэ мэхъух. Ахэм лауреатылэу, дип-ломэу кыалэжыгъэхэм ахъщэ

шлухъафтынхэмрэ кыгъагъэхэм-рэ ягъусэхэу аратыжыгъэхэм.

Ахэм ащыц горэхэми ащлэ кыетлон. Республикэ фестиваль-зэнэкыкыу хэм лъэпкэ пщынэм кыгъэлэгоушхыкыи клэлэ степень зэфэшхъафхэр зилэхэ лауреат ащыжыгъэх Зеклогъу Заур, Гьу-клэлэ Мурат, Шэуджэн Абрек, Чэ-сэбий Тимур, Нэтхэо Шамилэ, Шумэн Бислэан (ар зытло-зыщэ сценэм кытырашагъ).

Гыш Руслэанрэ Хьодэ Зали-мэрэ зышпыкыушлэу ялыфгыгъэх, илъэс хырых нылэп аныбжыкы. А цыкыушлэу адыгэ шьуашэхэр кыащлэжыгъэу ащыгъэу къащэ-хи сценэм кызытырагъэуцощхэм, апэу нысхъапэх кытшлэшлэгъ. Хыхъэрэп, сысхъэрэп, зыпкы итэу щытыгъ. Пщынэ мэкъамэ кылуи, кышъоным зырагъажырэ ары нылэп зэрэмынысхъапэхэр кызыдгурылуагъэр. Дэгъоу, да-хэу кыэшхъагъэх, зыгъэсэхэрэ Хьакыгъогуу Саньет шытхъур ифэшхъауш. Республикэм иску-ствэхэмклэ иклэлэцыкыу еджа-плэхэм я 2-рэ зэнэкыкыу-фес-тиваль идипломхэр мыщ шара-тыжыгъэх. Ащ фэшхъафэу Зулимэ лэжыгъэ кырал фестива-лэу «Звездочки Адыгеи» зыфи-лорэм апэрэ степень зилэ и Дип-лом ратыжыгъ.

Иклэхум сыхъатым ехъу зыкыушхыгъэ концерт еджаплэм иеджэккы цыкыу хэм кыатыгъ. Ащ классикэм хэщэрэ произве-дениехэри, адыгэ, урыс кыащы-хэри орэдхэри кыащылауагъэх ыкли кыащышлэгъэх. Дгъэшлэ-гуагъэхэм ащыц зыакуоу ыкли ансамблэу орэд кызылуагъэхэри шьошэ дэхэ зэфэшхъафхэмклэ зэрэфэгъэгъагъэхэр. Ащ фэдэ амалхэр еджаплэм илэхэми тшлагъэп. Концертхэр зэрэдэгъу-гъэм ишыхъат артист цыкыу хэм бэрэ лэгу зэрафэтуагъэхэр.

НЭХЪЕ Рэмзан.

Сурэтыр зэхъхэм кыышчыты-рахыгъ.

Зэхэзышагъхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм
лэапкь ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъеп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхьаIэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шхьаIэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Русьлан

Редактор
шхьаIэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжъ
зыхырэ
секретары
ХЪУРМЭ Хъусен

ПшъэдэкIыжъ
зыхырэ
секретары
НЭПШЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зидэшыIэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыIпIэ гъэlorы-
шIапI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зышыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4285
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1564

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗышыкIэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхьатыр 18.00

Къэээкъ культурэм ия XX-рэ фестивалъ

Щысэ атепхынэу зэхащэ

Адыгэ Республикэр
илээс 20, Кубань и Къэ-
ралыгъо Академическэ
къэээкъ хор илээс 200
зэрэхуэрэм афэгъэ-
хыгъэ фестиваль-зэнэ-
къокъоу Тульскэм
щыкIуагъэм творческэ
куп 79-рэ хэлэжъагъ.
Къэээкъ культурэм ехы-
лэгъэ зэхахъу илээс
къэс Мыекъопэ районым
щызэхащэрэр тиреспу-
бликэ илэгъу.

ныбжыкIэхэр зылъащэнхэм Иоф
зэрэдашIэрэр къалотагъэх. Анахъу
къыхэдгъэщырэр яIэпэщысэхэр,
ямузыкальнэ Iэмэ-псымэхэр, яис-
кусствэ къаухъумзэ, апэкIэ зэрэ-
лбыкIуатэхэрэр, хабзэм икIуа-
къушIэхэм гъусэныгъэ адашIын
зэралгъэкырэр ары. Къэээкъхэм
язэпхыныгъэхэр агъэпыгъэ, музей-
хэм къэгъэлъэгъонхэр къащызIуа-
хых, тхылъхэр къыдагъэкIых, нэ-
рылгъэгъу Iэпылэгъухэр лъэжыным
епхыгъэу агъэпсых. Узэряхъопсэ-
нэу ятлэгъуллагъэр бэ. Якультурэ
чIанэщтэп, къэралыгъори къаде-
Iэшъ, апэкIэ зэрэлбыкIотэщтхэм
ячыхъэ телъ.

Узэкъоуцоныр нахьышIу

АР-м и Премьер-министрэу
КъумпIыл Муратэ, ащ игуадзэу
Алексей Петрусенкэм, культурэмкIэ
министрэу Чмышьо Гъазый, ком-
позитор цIэрыIохъу Виктор Захар-
ченкэмрэ Нэхэе Аслъанрэ, Красно-
дар крайм культурэмкIэ и департа-
мент ипащэу Наталья Пегачевам,
Кисловодскэ, Ростов хэкум, Чэ-
чэным, нэмыкIхэм къарыкIыгъэмэ
гушыIэгъу тафэхъугъ, зэхахъэм

ХэушъхьафыкIыгъэ шIухьафтын-
хэр хорхэм, ансамблэхэм афа-
гъэщышагъэх.

ШIэныгъэ-ИофшIэн конференци-
ер Адыгэ республикэ институтэу
гуманитар ушэтынхэм апылым
ишIэныгъэлгъэу Наталья Денисо-
вам зэришагъ. АР-м и Парламент
икомитет ипащэу Евгений Сало-
выр, фестивалым изэхэщкIо куп
хэтэу Михаил Галецкэр, Мыекъопэ
къэээкъ отделым ышIэкIэ Борис Ку-
ценкэр, общественнэ ИофшIэнхэр
зыгъэцэкIэхэрэ Александр Сопо-
выр, Василий Затолокиныр, Мария
Макаренкэр, Светлана Гомоновар,
Людмила Гурьяновар, нэмыкIхэри
ащ къыщыгушыIагъэх.

Къэээкъхэм ятарихъ, яшэн-хаб-
зэхэр, культурэр нахьышIоу зэгъэ-
шIэгъэнхэм зэрэдэлажъэхэрэр,

тышадэIугъ. Джырэ уахътэ лъэп-
къхэр «зэщызыхъо», зэпэзыгъэу-
цу зышIоигъохэр зэрэщыIэхэр фе-
стивалым хэлэжъагъэмэ ашIэ. Ащ
фэдэ IуачIэмэ тызэкъотэу тапэу-
цун зэрэфаем тегушыIагъэх. АщкIэ
Виктор Захарченкэмрэ Нэхэе Ас-
лъанрэ щысэ атепхын зэрэплъэ-
кIышIыр фестивалым къышIауагъ.

Адыгэ Республикэм икIэра-
лыгъо гъэпсыкIэ пытэ хъугъэ, игъэ-
хьагъэхэмкIэ хэгъэгухэм ащашIэ.
Илээс 20-м къыкIоцI фестивалым
ижюри итхьамэтагъэу, композито-
рэу КIыкI Хысэ, Мыекъопэ рай-
оным ипащэу Евгений Ковалевым,
фэпшъхьафхэм ягушысэ къызэрэ-
цыхагъэщыгъэу, неущрэ мафэ зилэ
фестивалыр лъэрэкIуагъ.

Сурэтхэр фестивалым къыщы-
тырахыгъэх.

турэмкIэ и Министерствэ ишIу-
хьафтын зыхыгъэр Мыекъуапэ
илэпкь хорэу «Къэээкъ орэдыр»
ары. ЯтIонэрэ чIыпIэр Тэхутэ-
мыкIое районым ихорэу «Казачье
раздолье» къыдихыгъ. Яшэнэрэ
чIыпIэр Красногвардейскэ райо-
ным иорэдыло куп ыхыгъ.

Ансамблэмэ язэнэкъокъу Рос-
тов хэкум къыкIыгъэ «Вольницэр»
щытекIуагъ.

КIэлэцIыкIухэр куп шхьафым
хэтэгъэх. Краснодар краймкIэ
псэупIэу Каневская икупэу «Лю-
бэм» Гран-прир ыхыгъ. Апэрэ
чIыпIэр Мыекъопэ районым иан-
самблэу «Кубаночкэм» къыдихыгъ.

АТЛЕТИКЭ ОНТЭГЪУР

Мастерищ къахэхъуагъ, медальхэри...

Урысыем и Къыблэ шьолгыр атлетикэ онтэгъумкIэ
изэнэкъокъу Волгоград щыкIуагъ. Адыгэ Республикэм
ихэшыпыкIыгъэ командэ зэлукIэгъухэм яшэнэрэ чIыпIэр
къащыдихыгъ.

Батырхэм язэнэкъокъу зэхэ-
щакIомэ нахъ куоу зэфахысы-
жышIт. РСФСР-м изаслуженнэ
тренерэу, АР-м атлетикэ онтэ-
гъумкIэ и СДЮСШОР идирек-
торэу Хъуажэ Мэдждэ Волго-
град къыщызэхихыгъэмэ уасэ
фишIынэу игъо ифэщт. Темыр
Кавказымрэ Къыблэ шьолгы-
рымрэ гошчыгъэхэ зэрэхъугъэхэм

тиспорт шIуагъэ къыфимыхъуэ
М. Хъуажым къытиIуагъ. Ко-
мандэхэр зэкIэрычыгъэх, зэлукIэ-
жыхэрэп, упчIэжыгъэу зэфэхъун-
хэ алгъэкIырэп.

Адыгеим щыщ батырхэу
Игорь Ермиловым, Хъэжымэкъэ
Тимур, Николай Мажориным
Урысыем спортымкIэ имастер
хъунхэм фэшI шапхэхэр Волгог-

рад щырагъэкъугъэх. Тибатыр-
хэм тафэгъушIо, ягъэхьагъэхэм
ахагъэхъонэу афэгъло.

Игорь Ермиловым, кг 94-рэ,
апэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. Мы
купым ятIонэрэ щыхъугъ Алек-
сандр Кривошапкэр, Бысыдж
Тимур яшэнэрэ чIыпIэр къы-
фагъэщышагъ.

Куржэ СултIан, кг 69-рэ, Сихъу
Рэмэзан, кг 85-рэ, ятIонэрэ чIы-
пIэхэр къахыгъэх. Джымэкъо
Айдэмыр, кг 77-рэ, яшэнэрэ хъугъэ.

Волгоград хэкум икомандэ
апэрэ чIыпIэр фагъэщышагъ,
Ростов хэкур ятIонэрэ хъугъэ.
Бысымхэр яухъазырыныгъэкIэ
къахэщыгъэх.

Спортсменхэр зэнэкъокъум
зэрэхэлэжъагъэхэм дакIоу, Волго-
град ичIыпIэ дахэхэр, лыхъужы-
ныгъэм епхыгъэ саугъэтхэр зэ-
рагъэлъэгъугъэх. Хэгъэгъу зео-
шом итарихъ инэкIубгъохэм
защагъэгъозагъ.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.